

EUROPAPARLAMENTET

1999

2004

Plenarhandling

SLUTLIG VERSION
A5-0274/2003

16 juli 2003

ÅRLIGT BETÄNKANDE

om de mänskliga rättigheterna i världen 2002 och EU:s politik för de mänskliga rättigheterna
(2002/2011(INI))

Utskottet för utrikesfrågor, mänskliga rättigheter, gemensam säkerhet och försvarspolitik

Föredragande: Bob van den Bos

INNEHÅLL

	Sida
PROTOKOLLSIDA	4
FÖRSLAG TILL EUROPAPARLAMENTETS RESOLUTION	5
MOTIVERING	36
FÖRSLAG TILL RESOLUTION B5-0445/2002.....	59
BILAGA I: FÖRTECKNING ÖVER RESOLUTIONER.....	60
BILAGA II: GRUNDTEXTER	64

PROTOKOLLSIDA

Vid plenarsammanträdet den 17 januari 2002 tillkännagav talmannen att utskottet för utrikesfrågor, mänskliga rättigheter, gemensam säkerhet och försvarspolitik i enlighet med artikel 163 i arbetsordningen hade beviljats tillstånd att utarbeta ett initiativbetänkande om de mänskliga rättigheterna i världen 2002 och EU:s politik för de mänskliga rättigheterna.

Vid utskottssammanträdet den 11 september 2002 utsåg utskottet för utrikesfrågor, mänskliga rättigheter, gemensam säkerhet och försvarspolitik Bob van den Bos till föredragande.

Vid utskottssammanträdet den 25 mars 2003 beslutade utskottet att återge följande resolutionsförslag i sitt betänkande:

- B5-0445/2002, från Maurizio Turco med flera, om religionsfrihet, hänvisat den 4 december 2002 till utskottet för utrikesfrågor, mänskliga rättigheter, gemensam säkerhet och försvarspolitik, som utsetts till ansvarigt utskott,

Vid utskottssammanträdena den 10 juni och 7–8 juli 2003 behandlade utskottet förslaget till betänkande.

Vid det sistnämnda sammanträdet godkände utskottet förslaget till resolution med 37 röster för, 2 röster Emot och 6 nedlagda röster.

Följande var närvarande vid omröstningen: Elmar Brok (ordförande), Baroness Nicholson of Winterbourne, Geoffrey Van Orden och Christos Zacharakis (vice ordförande), Bob van den Bos (föredragande), Ole Andreasen, Per-Arne Arvidsson, Alexandros Baltas, Bastiaan Belder, André Brie, Michael Cashman (suppleant för Klaus Hänsch), Gérard Caudron, Philip Claeys, John Walls Cushman, Véronique De Keyser, Gianfranco Dell'Alba (suppleant för Emma Bonino i enlighet med artikel 153.2 i arbetsordningen), Rosa M. Díez González, Glyn Ford, Michael Gahler, Gerardo Galeote Quecedo, Jas Gawronski, Vitaliano Gemelli (suppleant för Alain Lamassoure), Alfred Gomolka, Willi Görlach (suppleant för Magdalene Hoff), Vasco Graça Moura (suppleant för Armin Laschet), Richard Howitt, Efstratios Korakas, Ioannis Koukiadis (suppleant för Demetrio Volcic i enlighet med artikel 153.2 i arbetsordningen), Joost Lagendijk, Catherine Lalumière, Jo Leinen (suppleant för Jan Marinus Wiersma), Pedro Marset Campos, Edward H.C. McMillan-Scott (suppleant för David Sumberg), Jean-Thomas Nordmann, Arie M. Oostlander, Lennart Sacrédeus (suppleant för Philippe Morillon), Jannis Sakellariou, Jürgen Schröder, Ioannis Souladakis, Ursula Stenzel, Ilkka Suominen, Hannes Swoboda, Charles Tannock, Maj Britt Theorin (suppleant för Jacques F. Poos), Maurizio Turco (suppleant för Francesco Enrico Speroni i enlighet med artikel 153.2 i arbetsordningen), Joan Vallvé och Karl von Wogau.

Betänkandet ingavs den 16 juli 2003.

FÖRSLAG TILL EUROPAPARLAMENTETS RESOLUTION

om de mänskliga rättigheterna i världen 2002 och EU:s politik för de mänskliga rättigheterna (2002/2011(INI))

Europaparlamentet utfärdar denna resolution

- med beaktande av resolutionsförslaget från Maurizio Turco med flera om religionsfrihet (B5-0445/2002),
- med beaktande av EU:s fjärde årsrapport om de mänskliga rättigheterna (12747/1/02),
- med beaktande av artiklarna 3, 6, 11, 13 och 19 i Fördraget om Europeiska unionen och artiklarna 177 och 300 i Fördraget om upprättandet av Europeiska gemenskapen,
- med beaktande av den allmänna förklaringen om de mänskliga rättigheterna och alla relevanta internationella instrument på området för mänskliga rättigheter¹,
- med beaktande av ikraftträdandet av Romstadgan om Internationella brottmålsdomstolen den 1 juli 2002,
- med beaktande av sina tidigare resolutioner om de mänskliga rättigheterna i världen av den 25 april 2002, 5 juli 2001, 16 mars 2000, 17 december 1998, 12 december 1996, 26 april 1995, 12 mars 1993, 12 september 1991, 18 januari 1989, 12 mars 1987, 22 oktober 1985, 22 maj 1984 och den 17 maj 1983²,
- med beaktande av sin resolution av den 30 januari 2003 om EU:s prioriteringar inför den 59:e sessionen med FN:s kommission för de mänskliga rättigheterna³,
- med beaktande av sin resolution av den 25 april 2002 om kommissionens meddelande till rådet och Europaparlamentet – Europeiska unionens roll i arbetet för att främja mänskliga rättigheter och demokratisering i tredje land (KOM(2001) 252)⁴, och om rådets slutsatser av den 25 juni 2001,
- med beaktande av rådets slutsatser av den 10 december 2002 om de mänskliga rättigheterna och demokratiseringen i tredje land, tillsammans med de praktiska åtgärder som rekommenderades för genomförandet av rådets slutsatser av den 25 juni 2001,
- med beaktande av Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna⁵,

---

¹ **OBS: för alla relevanta grundtexter, se bilaga.**

² EuT C 131 E, 5.6.2003, s. 138, EGT C 65 E, 14.3.2002, s. 336, EGT C 377, 29.12.2000, s. 336, EGT C 98, 9.4.1999, s. 270, EGT C 20, 20.1.1997, s. 161, EGT C 126, 22.5.1995, s. 15, EGT C 115, 26.4.1993, s. 214, EGT C 267, 14.10.1991, s. 165, EGT C 47, 27.2.1989, s. 61, EGT C 99, 13.4.1987, s. 157, EGT C 343, 31.12.1985, s. 29, EGT C 172, 2.7.1984, s. 36, EGT C 161, 10.6.1983, s. 58.

³ P5_TA-PROV(2003)0033.

⁴ EuT C 131 E, 5.6.2003, s. 147.

⁵ EGT C 364, 18.12.2000, s. 1.

- med beaktande av sina tidigare resolutioner om läget vad gäller de grundläggande rättigheterna i Europeiska unionen, framför allt resolutionen av den 15 januari 2003¹,
- med beaktande av sin resolution av den 4 juli 2002 om den amerikanska lagen om skydd av militär personal (American Service Members' Protection Act, ASPA)² och sina resolutioner av den 26 september 2002 och den 24 oktober 2002 om bilaterala avtal om immunitet³ samt rådets slutsatser av den 30 september 2002,
- med beaktande av EU:s gemensamma ståndpunkt om Internationella brottmålsdomstolen som antogs den 11 juni 2001 och som förlängdes den 20 juni 2002⁴ och den 16 juni 2003⁵ och den handlingsplan som antogs den 15 maj 2002,
- med beaktande av sina resolutioner av den 19 november 1998, 18 januari 2001 och den 28 februari 2002 om Internationella brottmålsdomstolen⁶,
- med beaktande av sin resolution av den 20 september 2001 om könsstypning av kvinnor⁷,
- med beaktande av ikraftträdandet den 1 april 2003 av partnerskapsavtalet mellan AVS och EG som undertecknades i Cotonou den 23 juni 2000⁸,
- med beaktande av den handlingsplan som antogs vid EU:s och Medelhavsländernas femte ministerkonferens i Valencia den 23 april 2002,
- med beaktande av slutsatserna från diskussionsforumet om mänskliga rättigheter i Köpenhamn i december 2002,
- med beaktande av artikel 163 i arbetsordningen,
- med beaktande av betänkandet från utskottet för utrikesfrågor, mänskliga rättigheter, gemensam säkerhet och försvarspolitik (A5-0274/2003), och av följande skäl:
  - A. De mänskliga rättigheterna, vari ingår medborgerliga, politiska, ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter, är universella och odelbara, oberoende och inbördes sammanhängande, vilket bekräftades av FN:s konferens om de mänskliga rättigheterna i Wien 1993.
  - B. Att utveckla och befästa demokratin och rättsstatens funktion samt respekten för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna är en övergripande målsättning för Europeiska unionens gemensamma utrikes- och säkerhetspolitik.

¹ P5_TA-PROV(2003)0012.

² P5_TA(2002)0367.

³ P5_TA(2002)0449 och P5_TA(2002)0521.

⁴ EGT L 155, 12.6.2001, s. 19 och EGT L 164, 22.6.2002, s. 1.

⁵ EuT L 150, 18.6.2003, s. 67.

⁶ EGT C 379, 7.12.1998, s. 265, EGT C 262, 18.9.2001, s. 262, EGT C 293 E, 28.11.2002, s. 88.

⁷ EGT C 77 E, 28.3.2002, s. 126.

⁸ EGT L 317, 15.12.2000, s. 3.

Gemenskapens politik på området för utvecklingssamarbete bör bidra till att förverkliga denna övergripande målsättning.

- C. Europeiska unionen har genom sina yttre förbindelser och sin gemensamma utrikes- och säkerhetspolitik åtagit sig att följa internationell lagstiftning om mänskliga rättigheter och internationell humanitär rätt.
- D. Vid Community of Democracies andra ministerkonferens i Söul den 10-12 november 2002 deltog 118 länder, inklusive samtliga EU-medlemsstater. De samlades för att bekräfta sitt åtagande och sin vilja att främja och försvara demokratin, rättsstaten och de mänskliga rättigheterna i världen.
- E. För att EU skall kunna ta sitt ansvar för freden och stabiliteten i världen måste den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken stärkas, och det är viktigt att unionen på ett effektivt sätt utnyttjar alla de resurser som står till dess förfogande inom området yttre förbindelser.
- F. EU:s trovärdighet när det gäller de mänskliga rättigheterna i samband med unionens yttre förbindelser beror bland annat på dess politik när det gäller de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna inom unionens egna gränser.
- G. EU tillämpar i princip en positiv och samarbetsinriktad strategi när det gäller att främja respekten för de mänskliga rättigheterna i sina förbindelser med tredje land.
- H. Ansträngningarna att främja respekten för de mänskliga rättigheterna och demokratin som grundläggande mål i samband med EU:s yttre förbindelser kommer att misslyckas om de bärande principerna inte prioriteras i tillräcklig utsträckning jämfört med säkerhetsrelaterade, ekonomiska eller politiska intressen.
- I. Det måste tyvärr konstateras att vissa medlemsstater i EU inte uppfyller de åtaganden som gjorts inom ramen för Cotonouavtalet och andra associerings- och samarbetsavtal med tredje land, eftersom de stöder odemokratiska regimer i olika delar av världen för att främja ekonomiska, militära eller andra egenintressen.
- J. I den så kallade kampen mot terrorismen får främjandet av de klassiska mänskliga rättigheterna för enskilda personer inte överskuggas av strävan efter kollektiv säkerhet.
- K. Väpnade konflikter utgör fortfarande ett allvarligt hot mot de mänskliga rättigheterna och dessa konflikter har orsakat allvarliga kränkningar av dessa rättigheter.
- L. Sedan de tragiska händelserna den 11 september har den nationella säkerheten blivit en mycket viktig fråga för många regeringar, på bekostnad av de mänskliga rättigheterna. Detta visar sig bland annat i förtryck av politiska oppositionsmän, som stämplas som terrorister, i skapande av inofficiella straffrättsliga system, och i en ökad ovilja från regeringarnas sida att kritisera andra länders inrikespolitik. Detta internationella klimat har kraftigt hotat skyddet av de mänskliga rättigheterna.
- M. Förenade staterna har fortsatt att neka människor som arresterats i samband med "kriget mot terrorismen" internationellt erkända rättigheter. Tusentals fångar från kriget i Afghanistan kvarhölls i strid mot internationell humanitär rätt och nationell

lagstiftning.

- N. Situationen för de mänskliga rättigheterna i Mellanöstern, Nordafrika och i delar av Asien har ytterligare försämrats på grund av ”terrorismbekämpningen”. Skärpta kontroller har drabbat yttrande- och föreningsfriheten och trakasserier av människorättsaktivister har ökat. Rättsliga och utomrättsliga avrättningar, omfattande bruk av tortyr samt partiska rättegångar har fortsatt att tillämpas i områdena.
- O. Den klausul om mänskliga rättigheter som infördes som en viktig del av associerings- och samarbetsavtalen med tredje land måste ges konkret tillämpning om man på ett effektivt sätt skall kunna ta itu med kränkningar av de mänskliga rättigheterna och förhindra framtida överträdelser, och ha ett tydligt system för tillämpning och upphävande om bestämmelserna inte efterlevs.
- P. När tredje länder som genom avtal är knutna till EU bryter mot klausulen om respekt för de mänskliga rättigheterna, innebär detta inte enbart åsidosättande av de allmänna rättigheter och friheter som erkänns i den allmänna förklaringen om de mänskliga rättigheterna, utan det betyder framför allt att de bryter mot de internationella avtal som parterna frivilligt ställt sig bakom.
- Q. Enligt EU:s riktlinjer för området är en dialog om mänskliga rättigheter enbart ett acceptabelt alternativ om det finns tillräcklig vilja i partnerlandet att verkligen förbättra situationen avseende de mänskliga rättigheterna. EU bör utvärdera dialogernas resultat med jämna mellanrum för att avgöra i vilken utsträckning förväntningarna har uppfyllts.
- R. Rådet och kommissionen har ett ansvar för att stärka överensstämmelsen och följdriktigheten i EU:s politik för mänskliga rättigheter genom att integrera mänskliga rättigheter och demokratisering i alla delar av sina yttre förbindelser, och genom att ta upp dessa frågor i samband med alla relevanta sammanträden med tredje land, på alla nivåer.
- S. ”Mainstreaming” bör definieras som att de mänskliga rättigheterna skall beaktas på alla nivåer och i all politik. Denna integrering av människorättsaspekterna kommer dock endast att fungera om den påbjuds och övervakas av de högsta instanserna inom rådet och kommissionen.
- T. Ytterligare ansträngningar krävs inom parlamentet för att hitta sätt att förbättra strukturer och arbetsmetoder inom dess politik för mänskliga rättigheter. Ytterligare förbättringar krävs snarast för att garantera en korrekt uppföljning av parlamentets uttalanden.
- U. Ordförandeskapet bör inte enbart rådfråga Europaparlamentet när det gäller huvudprinciperna och de grundläggande värden inom GUSP, utan det bör även tillse att vederbörlig hänsyn tas till Europaparlamentets synpunkter. Ordförandeskapet och kommissionen har en skyldighet att regelbundet informera om utvecklingen och genomförandet av unionens gemensamma utrikes- och säkerhetspolitik.
- V. Det är nödvändigt att hitta medel och metoder för att stärka parlamentets position när det gäller att ställa rådet och kommissionen till svars för hur politiska beslut

genomförs, framför allt när det gäller att respektera klausulerna om mänskliga rättigheter.

- W. Frågor som gäller mänskliga rättigheter kan kräva omedelbara reaktioner. De mekanismer som finns i den nuvarande arbetsordningen gör det inte möjligt för parlamentets ledamöter att snabbt få svar på sina frågor till rådet och kommissionen och rådets skriftliga svar på de frågor som ställs i parlamentet är alltid kraftigt fördröjda och ofta alltför vaga och ytliga.

Tankefrihet, samvetsfrihet och religionsfrihet

- X. Religionsfriheten finns inskriven i artikel 18 i den allmänna förklaringen om de mänskliga rättigheterna. Dess text säger att ”envar har rätt till tankefrihet, samvetsfrihet och religionsfrihet” och att ”denna rätt innefattar frihet att byta religion eller tro och att ensam eller i gemenskap med andra offentligt eller enskilt utöva sin religion eller tro genom undervisning, andaktsövningar, gudstjänst och iakttagande av religiösa sedvänjor”. Rätten att inte tillhöra någon religion är underförstådd och förtjänar att skyddas i lika hög grad.
- Y. Religion, trosuppfattning eller ateism ingår i den individuella friheten. Religion och tro utgör ett referenssystem för meningen med livet och tillfredsställer de troendes andliga behov. Mer än 90 procent av världens befolkning är troende.
- Z. Det ankommer på regeringarna att se till att alla människors religions- och trosfrihet samt rätten att bekänna sig till ateismen skyddas fullt ut.
- AA. Tanke-, samvets- och religionsfriheten förtrampas och kränks godtyckligt i olika delar av världen, vilket ibland leder till allvarliga och våldsamma former av förföljelse inklusive fängslande, tortyr, förslavande och förnekande av yttrande-, församlings- och föreningsfriheten samt hot om straff vid byte av tro och förbud för missionärer.
- AB. Staten bör per definition vara icke-religiös, och i frånvaro av en åtskillnad mellan stat och religion och trosuppfattning är det ibland svårt för troende eller ateister att leva fredligt tillsammans och det kan uppstå problem för minoriteter.
- AC. Enpartiregimer för en politik som innebär förtryck och allvarliga kränkningar av religionsfriheten, bland annat i Laos, Vietnam, Kuba och Folkrepubliken Kina.
- AD. Det finns många olika hinder för tanke-, samvets- och religionsfriheten på statlig nivå i världen i dag, såsom försök att kontrollera eller påbjuda en tro eller religiöst utövande, fientlighet mot minoriteter som utövar en annan tro eller icke godkända religioner, underlåtenhet att beivra kränkningar av tanke-, samvets- och religionsfriheten samt diskriminerande lagstiftning och politik.
- AE. Att främja och skydda rättigheterna för personer som tillhör minoriteter av något slag bidrar till politisk och social stabilitet och fred, och kan berika kulturarvet för samhället som helhet.
- AF. Allvarliga fall av intolerans, diskriminering och våldshandlingar grundade på en misstolkning av religion eller tro förekommer i många delar av världen, inklusive

handlingar som är avsedda att skrämja och påverka och som motiveras av religiös fanatism.

- AG. Religiösa organisationer, såväl moderata som radikala rörelser, griper ofta in och fullgör uppgifter som försumrats av regeringar inom områden såsom hälsovård och utbildning.
- AH. Religioner utnyttjas i allt högre grad för politiska syften, framför allt i samband med maktkamper eller i samband med etniska tvister och kan lätt missbrukas för att skärpa konflikter. Av de trettio större konflikter som för närvarande pågår i världen har tolv religiös anknytning.
- AI. Traditionellt fredliga relationer mellan olika religioner har störts av maktkamper, till exempel på Balkan, i Moluckerna, Nigeria, Sudan, Pakistan och Indien, där sammanstötningar som främst drabbat minoriteten skett mellan muslimer och kristna, eller mellan hinduer och muslimer och andra religiösa minoriteter.
- AJ. Det är mycket viktigt att särskilja religion som tro och fredlig tillbedjan från religion som ett verktyg för att skapa hat och våld människor emellan.
- AK. En ökning av den religiöst motiverade våldsanvändningen kan iakttas över hela världen, vilket leder till ökade spänningar mellan eller inom olika religioner eller trosuppfattningar.
- AL. Religiös och ateistisk extremism undergräver möjligheterna för olika samfund att fredligt och lugnt samexistera. Definitionsmässigt utgör därför sådan extremism ett hot mot religions- och trosfriheten.
- AM. Ökningen av den religiösa extremismen kan ibland visa sig i våld och protester mot det moderna samhällets värderingar såsom religiös tolerans, yttrandefrihet, sekularisering, demokrati och pluralism.
- AN. Orsakerna till den ökande extremismen är många och har inslag av ekonomisk, sociologisk, historisk och/eller politisk art, och det finns därför ingen unik patentlösning när det gäller att bekämpa fenomenet.
- AO. De extremistiska tolkningarnas spridning får näring av grupper som blir allt bättre organiserade och som verkar förfoga över stora ekonomiska resurser.
- AP. Den muslimska extremismen är särskilt stark i de mer avancerade och på ytan mer sekulariserade muslimska samhällena, såsom Algeriet, Egypten, Libanon och Tunisien, och den sprids till delar av Asien och Afrika.
- AQ. Den politik med förtryck och kränkningar av demokratins principer som alltför ofta förs av regeringarna i ovan nämnda länder försvagar företrädarna för den politiska oppositionen och leder endast till en förstärkning av den extremism regeringarna säger sig vilja bekämpa.
- AR. Religiös fanatism kan dyka upp även i länder som hittills ansetts konfessionslösa och där staten och religionen eller trosuppfattningen traditionellt varit åtskilda. Denna nya

situation har tendens att få fäste och sprida sig till politiskt svaga länder.

- AS. Extrema och oföränderliga tolkningar av tillämpning av islamsk lag, sharia, sker i synnerhet i länder som Saudiarabien och Iran och även i länder som Sudan, Somalia och Nigeria.
- AT. I flera länder med en stor muslimsk befolkning, såsom (norra) Nigeria, Sudan och Pakistan, kan man nu iaktta ett återinförande av sharian och andra bruk som strider mot de allmänna mänskliga rättigheterna.
- AU. Hänvisningarna till sharia i förslaget till konstitution för Afghanistan är i detta sammanhang oroande.
- AV. Kvinnors och flickors samt andra sårbara samhällsgruppers rättigheter hotas i synnerhet av oacceptabla företeelser som bränning, stening, kvinnlig könsstympning, barnäktenskap eller tvångsäktenskap med kulturen, traditionella sedvänjor eller religionen som förevändning. Dessa företeelser ger dessa grupper en lägre social position och status än männen.
- AW. Religiös extremism kan leda till annan religiös extremism, som till exempel på den asiatiska subkontinenten, där extremism inom en religion i till exempel Pakistan, Indonesien och Indien provocerat fram en annan religions extremism och vice versa.
- AX. Hinduisk fundamentalism är ett växande hot mot lika konstitutionella rättigheter och tillträde till rättssystemet för miljontals människor i Indien, framför allt för muslimska och kristna minoriteter.
- AY. Lagar om förbud att konvertera, såsom dem som antagits i Indien och Sri Lanka, kan i praktiken enkelt missbrukas för att undertrycka religiösa minoriteter.
- AZ. Det är oacceptabelt att man kan påstå sig ha eller utöva politisk makt i en religions eller en annan livsfilosofis namn.
- aa. Den potentiella ökningen av våld och kränkningar av mänskliga rättigheter som uppkommer ur en växande religiös och totalitär sekulär extremism världen över kräver beslutsamma reaktioner på bred front från Europeiska unionens och det europeiska samhällets sida.
- ab. Globaliseringen har lett till en allt intensivare interaktion mellan människor världen över, vilket gör behovet av tolerans i fråga om trosuppfattning och samvetsfrihet än större, liksom behovet hos människor med religiös bakgrund att kräva respekt för att undvika konflikter mellan olika värdesystem.
- ac. Det finns en risk att vissa religioner stigmatiseras på grund av en allmän missuppfattning och okunnighet när det gäller ”de andras” kultur och religion, vilket i sig kan utgöra ett hot mot religionsfriheten.
- ad. Medierna kan spela en viktig roll när det gäller att sprida kunskap och adekvat information om trosuppfattningar och kulturer och främja en ömsesidig förståelse mellan människor från olika religiösa bakgrunder. Därför bör medierna undvika att

skapa stereotypa bilder av andra trosuppfattningar genom att erkänna sin skyldighet att lämna sanningsenliga rapport från områden där religiös intolerans förekommer.

1. Mänskliga rättigheter är hörnstenen i Europeiska unionens all inre och yttre politik. Europaparlamentet uppmanar rådet och kommissionen att i tydliga uttalanden ta avstånd från kränkningar av mänskliga rättigheter, oavsett var de äger rum. Europaparlamentet är därför starkt oroat över att de mänskliga rättigheterna möjligen marginaliseras jämfört med säkerhetsrelaterade, ekonomiska och politiska prioriteringar.
2. Europaparlamentet stöder kraftfullt rådets avsikt att skapa en effektivare och tydligare europeisk politik på området för mänskliga rättigheter och demokratisering genom en ökad sammanhållning och konsekvens mellan gemenskapens åtgärder och den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken, integrering av de mänskliga rättigheterna i övriga politiska områden, större öppenhet och regelbunden inventering och granskning av prioriterade åtgärder.
3. Europaparlamentet uppmanar rådet, kommissionen och medlemsstaterna att vidta de nödvändiga åtgärderna för att i praktiken tillämpa de åtgärder som angavs i rapporten från arbetsgruppen för mänskliga rättigheter (COHOM) om tillämpningen av uppföljningen av rådets (allmänna frågor) slutsatser av den 25 juni 2001, som rådet gav sitt stöd den 10 december 2002, och att rapportera till Europaparlamentet om de framsteg man uppnått före 2003 års utgång.

Klausulen om mänskliga rättigheter

4. Europaparlamentet uppmanar rådet och kommissionen att framhålla klausulen om mänskliga rättigheter som ett åtagande från båda de avtalsslutande parterna att respektera de mänskliga rättigheterna och att använda klausulen för att få till stånd positiva förändringar, men om detta misslyckas skall det få konsekvenser och klausulen skall tillämpas fullt ut.
5. Europaparlamentet anser att tillämpningen av klausulen om mänskliga rättigheter i associerings- och samarbetsavtalen i första hand är beroende av EU:s politiska vilja att utöva ett tillräckligt starkt tryck på det berörda landet och att prioritera mänskliga rättigheter framför ekonomiska, säkerhetsmässiga och övriga politiska intressen.
6. Europaparlamentet hävdar att de medlemsstater som genom sin nationella politik stöder odemokratiska regimer, håller dem kvar vid makten eller t.o.m. låter dem axla regeringsansvaret med syfte att säkra ekonomiska, militära och andra egenintressen, i praktiken inte uppfyller målen i associerings- och samarbetsavtalen inom området för mänskliga rättigheter, demokrati och god samhällsstyrning, samt att de alltid är ansvariga för detta inför de andra medlemsstaterna och inför Europaparlamentet.
7. Europaparlamentet understryker emellertid att bristen på en tydlig tillämpningsmekanism ytterligare minskar klausulens effektivitet och anser att tillämpningsmekanismen i Cotonouavtalet är föredömlig vad gäller bestämmelserna om samråd, upphävande och deltagande från det civila samhällets sida.

8. Europaparlamentet uppmanar kommissionen att lägga fram det förslag som behövs för ett tillämpningssystem för klausulen om mänskliga rättigheter för att kunna ställa tydliga krav på betydande förbättringar av situationen när det gäller de mänskliga rättigheterna i respektive länder och att uppmuntra de delar av samhället som stöder demokrati och respekt för de mänskliga rättigheterna.
9. Europaparlamentet uppmanar kommissionen och rådet att utarbeta och offentliggöra riktmärken för de uppmuntrande och restriktiva åtgärder som skall tillämpas, för att öka öppenheten och trovärdigheten när klausulen tillämpas, samtidigt som det anser att en viss handlingsfrihet måste ges när det gäller att bestämma hur dessa mål bäst skall uppnås.
10. Europaparlamentet uppmanar enträget rådet och kommissionen att inleda en strukturerad dialog för att få till stånd en regelbunden granskning av hur partnerstaterna uppfyller sina skyldigheter när det gäller de mänskliga rättigheterna.
11. Europaparlamentet uppmanar rådet, som en av parterna i associerings- och samarbetsråden, att upprätta särskilda underkommittéer för de mänskliga rättigheterna som är tydligt kopplade till den högsta nivån i den politiska dialogen i syfte att tillämpa artikel 2 i avtalet.
12. Europaparlamentet uppmanar kommissionen och rådet att inrätta arbetsgrupper eller rundabordskonferenser om de mänskliga rättigheterna som ett led i en systematisk tillämpning av klausulen om de mänskliga rättigheterna. Dessa arbetsgrupper borde verka för att övervaka landets situation med avseende på mänskliga rättigheter på grundval av befintliga övervakningsinstrument och föreslå konkreta förbättrande åtgärder, inklusive tidsplaner och riktmärkning. I arbetsgrupperna bör företrädare för det civila samhället, icke-statliga organisationer, människorättsinstitutioner från EU och partnerlandet ingå. Europaparlamentets ledamöter bör inbjudas att delta.
13. Europaparlamentet uppmanar kommissionen att tillsammans med EU:s delegationer samla in och utvärdera information om specifika kränkningar av de mänskliga rättigheterna, med särskild uppmärksamhet på kränkning av kvinnors rättigheter - såsom infibulation och annan kvinnlig könsstympning - samt barns och funktionshindrades rättigheter i tredje land, som en viktig del av dess övervakande roll, framför allt med avseende på de länder som är bundna av människorättsklausuler som en del av avtalen med EU.
14. Europaparlamentet rekommenderar att man utöver regelbunden rapportering om de mänskliga rättigheterna utvecklar checklistor, utbildningsprogram och handböcker för att bistå tjänstemän.
15. Europaparlamentet beklagar åter att parlamentet inte är engagerat i beslutsprocessen när det gäller att ta initiativ till samråd eller till att upphäva avtal. Europaparlamentet insisterar därför på att få fullständig information i god tid om alla sådana åtgärder som övervägs. Europaparlamentet kräver dessutom att dess synpunkter när det gäller vilken typ av klausul som skall förhandlas fram i kommande avtal skall beaktas i vederbörlig ordning.

Sanktioner

16. Europaparlamentet uppmanar kommissionen och rådet att tillämpa restriktiva och upphävande åtgärder på grundval av en bedömning av handlingarnas allvar, som är mindre överslätande än vad som hittills varit fallet till skada för själva klausulen och till förfång för det juridiska värde som bör ges en klausul om respekt för de mänskliga rättigheterna.
17. Europaparlamentet uppmanar rådet och kommissionen att effektivt tillämpa de restriktiva åtgärder som vidtagits av EU, så att de inte enbart förblir ett uttryck för ogillande.
18. Europaparlamentet uppmanar rådet, kommissionen och medlemsstaterna att effektivt förstärka EU:s sanktionspolitik i fråga om mänskliga rättigheter, och att se till att inga åtgärder vidtas som medvetet undergräver denna politik, såsom i fallet Zimbabwe där effekterna av sanktionerna systematiskt urholkats genom olika kryphål.
19. Europaparlamentet uppmanar till regelbunden översyn av sanktionspolitiken i syfte att bedöma och förstärka dess effektivitet.

Dialog om mänskliga rättigheter och den politiska dialogen

20. Europaparlamentet framhåller att dialogerna om mänskliga rättigheter mellan EU och tredje land inte får förvandlas till diskussionsklubbar eller enbart äga rum inom ramen för diskussioner om kulturella eller historiska skillnader. I stället måste fasta mål ställas upp för de framsteg som skall göras och som skall återspeglas i konkreta förändringar på gräsrotsnivå.
21. Europaparlamentet är fullt medvetet om hur känsliga dessa frågor kan vara och om att det ibland kan krävas diskretion kring samtalen, men uppmanar rådet att hålla fast vid sina åtaganden när det gäller öppenheten i samband med de diskussioner om mänskliga rättigheter som EU för i samband med den politiska dialogen och människorättsdialogen.
22. Europaparlamentet uppmanar rådet att i samband med den politiska dialogen inleda specifika dialoger om mänskliga rättigheter med de associerade länderna i Medelhavsregionen, med länder som är knutna till EU genom partnerskaps- och samarbetsavtal, till exempel Ryssland och Ukraina samt länderna i södra Kaukasus, samt i samband med stabiliserings- och associeringsavtalen med länderna på västra Balkan.
23. Europaparlamentet begär att förfaranden för dialogen mellan regeringarna och det civila samhället skall ingå i alla associerings- och samarbetsavtal, via omförhandlingar eller som gemensamma uttalanden, för att lyfta fram det civila samhällets roll och främja ett ömsesidigt förtroende mellan parterna. Europaparlamentet understryker i detta sammanhang Cotonouavtalet, som är unikt i det avseendet att det engagerar det civila samhället i en dialog med regeringarna och i samband med utvecklingsprojekt.
24. Europaparlamentet uppmuntrar Gulfstaternas samarbetsråd att göra framsteg när det gäller upprättandet av en rundabordskonferens för människorättsfrågor i syfte att underlätta dialogen mellan samarbetsrådet och EU i frågor som gäller de mänskliga rättigheterna.

25. Europaparlamentet uppmanar rådet att handla i enlighet med EU:s riktlinjer för dialogerna om mänskliga rättigheter och att regelbundet varje år utvärdera EU:s dialoger om mänskliga rättigheter med Iran och Kina.
26. Europaparlamentet beklagar att EU under toppmötet mellan EU och Kina i september 2002 inte förde fram EU:s oro över situationen i Kina, trots att EU lovat att ta upp frågor när det gäller de mänskliga rättigheterna i sammanträden med Kina på alla nivåer.
27. Europaparlamentet uppmanar den kinesiska regeringen att godkänna tidigast möjliga datum för en formellt utfärdad inbjudan till FN:s kommissarie för de mänskliga rättigheterna, FN:s särskilda rapportör för tortyr och utbildning, samt ordföranden i arbetsgruppen om godtycklig arrestering. Europaparlamentet uppmanar den kinesiska regeringen att rikta en formell inbjudan till FN:s särskilda rapportör med ansvar för religionsfrihet.
28. Europaparlamentet anser att Irans beslut att inleda en villkorslös dialog om mänskliga rättigheter är ett positivt bidrag i strävandena att normalisera förbindelserna mellan EU och Iran.
29. Europaparlamentet framhåller att ett misslyckande i människorättsdialogen med Iran skulle få direkta konsekvenser för förhandlingarna om handels- och samarbetsavtalet, eftersom det framgår av riktlinjerna för dialogerna om mänskliga rättigheter att framsteg på marknivå är av avgörande betydelse. I rådets slutsatser av den 17 juni 2002 görs dessutom en klar koppling mellan framstegen i förhandlingarna kring avtalet och framstegen i den politiska dialogen, och där sägs att de mänskliga rättigheterna är en integrerad del av den dialogen.
30. Europaparlamentet uppmanar den iranska regeringen att ta emot FN:s särskilda rapportörer för yttrandefrihet respektive våld mot kvinnor snarast möjligt. Europaparlamentet anser att besöket från arbetsgruppen om godtyckliga arresteringar i februari 2003 och från arbetsgruppen om ofrivilliga försvinnanden, som är avsett att äga rum i juni 2003, innebär en positiv utveckling, under förutsättning att arbetsgruppernas rekommendationer tillämpas.
31. Europaparlamentet fördömer bruket av stening och alla former av förnedrande och grym bestraffning, särskilt i Iran, Nigeria och Saudiarabien, och uppmanar enträget rådet och kommissionen att i sin politiska dialog med regeringarna insistera på att dessa metoder skall avskaffas.
32. Europaparlamentet konstaterar att det nu i praktiken råder ett moratorium i Iran för dödsdomar som verkställs genom stening. Europaparlamentet uppmanar den iranska regeringen att slutgiltigt avskaffa denna avrättningsmetod.
33. Europaparlamentet uppmanar rådet, kommissionen och de iranska myndigheterna att se till att alla relevanta internationella och iranska icke-statliga organisationer samt ledamöter av Europaparlamentet och det iranska parlamentet inbjuds till rundabordssamtalen i samband med dialogen mellan EU och Iran om mänskliga rättigheter för att man skall kunna dra nytta av deras expertkunskaper när det gäller mänskliga rättigheter.

34. Europaparlamentet uppmanar rådet och kommissionen att samarbeta intimt med människorättsorganisationer i Iran och Kina och med de relevanta människorättsorganen inom FN, så att den förteckning över politiska fångar som överlämnas till de iranska och kinesiska myndigheterna i samband med dialogen om mänskliga rättigheter är aktuell och att den information som EU får i dialogen sprids till dessa organ.
35. Europaparlamentet uppmanar rådet att fördjupa diskussionen om de etniska och religiösa minoriteternas rättigheter, om dödsstraff, om kroppsstraff och om föreningsfrihet inom ramen för rundabordsamtalen med Iran om de mänskliga rättigheterna.
36. Europaparlamentet uppmanar kommissionen att säkra kontinuiteten när det gäller nätverken samt medel för samordning och uppföljning av människorättsdialogens rundabordsamtal, och att stödja upprättandet av en permanent pool av människorättsexperter inom berörda länder, som ett bidrag till uppbyggandet av värdefulla expertkunskaper om mänskliga rättigheter.
37. Europaparlamentet beklagar att frågan om en strikt granskning av den ryska regeringens uppträdande i Tjetjenien inte togs upp som en huvudfråga inom ramen för EU:s politiska dialog vid toppmötet mellan EU och Ryssland 2002, och inte heller under sammanträdet med samarbetsrådet EU-Ryssland i mars 2003, trots Europaparlamentets begäran till rådet om ett kraftfullt politiskt initiativ för att garantera att så skedde.
38. Europaparlamentet uppmanar rådet att kräva av den ryska regeringen att den skall vidta kraftfulla åtgärder för att bekämpa straffrihet i samband med kränkningar av internationella lagar om mänskliga rättigheter och humanitära regler, inklusive eventuella krigsförbrytelser. Europaparlamentet kräver att en internationell kommission undersöker eventuella kränkningar av de mänskliga rättigheterna från de ryska säkerhetsstyrkornas och de tjetjenska soldaternas sida, om inte Ryssland kan bevisa att man bedriver nationella undersökningar.
39. Europaparlamentet upprepar sitt krav till Ryssland att bevilja internationella humanitära organisationer, oberoende medier och människorättsövervakare fritt tillträde till Tjetjenien och att se till att repatriering av internt fördrivna personer och flyktingar i Tjetjenien sker på grundval av fullständig respekt för principerna i internationell humanitär lagstiftning och uteslutande på frivillig grund.
40. Europaparlamentet uppmanar rådet att kräva av den ryska regeringen att den ser till att mandatet för OSSE:s stödgrupp till Tjetjenien förlängs så snart som möjligt, så att stödgruppen kan bidra till samordning av de humanitära hjälpinsatserna, konfliktlösning, förhindrande av kränkningar av de mänskliga rättigheterna och till att upprätta stödmekanismer för bevarande av lag och ordning i Tjetjenien.

FN:s kommission för de mänskliga rättigheterna

41. Europaparlamentet understryker att dialogerna om mänskliga rättigheter inte får betraktas som en ersättning för FN:s kommission för de mänskliga rättigheterna eller resolutioner från FN:s säkerhetsråd, utan att den bör gå hand i hand med en oberoende

övervakning och regelbundna rapporter från FN:s särskilda rapportör för de mänskliga rättigheterna i det aktuella landet.

42. Europaparlamentet uttrycker sin oro över att den position som världens främsta organ när det gäller mänskliga rättigheter, som FN:s kommission för de mänskliga rättigheterna intar, riskerar att undergrävas av den negativa tendensen till ökande politisering. Europaparlamentet beklagar att diskussioner och resolutioner inte återspeglar situationen när det gäller de mänskliga rättigheterna utan snarare blir en mobilisering av stöd för de länder som anklagas för kränkningar av de mänskliga rättigheterna. Blockerande förslag mot resolutioner blir ofta framgångsrika efter intensiva kampanjer från berörda länder. Europaparlamentet efterlyser sådana reformer som krävs för att vända politiseringstrenden och därigenom bevara detta viktiga forums trovärdighet.
43. Europaparlamentet beklagar att FN:s medlemsstater valde Libyen, ett land som knappast har utmärkt sig för att respektera de mänskliga fri- och rättigheterna, att vara ordförande för FN:s kommission för mänskliga rättigheter.
44. Europaparlamentet anser att det måste ställas villkor på medlemskap i FN:s kommission för mänskliga rättigheter, t.ex. att internationella avtal om mänskliga rättigheter skall undertecknas, ratificeras och efterlevas, och att besök av en speciell FN-rapportör skall tillåtas. Parlamentet hävdar också att det är skäl att ändra reglerna för beslutsfattande inom FN-kommissionen så att besluten skall fattas med två tredjedelars majoritet istället för enhälligt.
45. Europaparlamentet beklagar att de åtgärder som EU vidtog under den 59:e sessionen med FN:s kommission om de mänskliga rättigheterna endast delvis återspeglade parlamentets ståndpunkt och insisterar på att EU:s ordförandeskap beaktar samtliga parlamentets prioriteringar vid kommande sessioner. Europaparlamentet uttrycker framför allt sin besvikelse över att EU, i strid med parlamentets krav, inte stödde några resolutioner om Kina eller Iran.
46. Europaparlamentet välkomnar EU:s initiativ vid den femtionionde sessionen för FN:s kommission för de mänskliga rättigheterna, vilket bestod av elva landsresolutioner och två tematiska resolutioner. Dessutom stödde EU ett stort antal resolutioner, vilket gjorde unionen till en av de mest aktiva deltagarna.
47. Europaparlamentet beklagar att FN:s kommission om de mänskliga rättigheterna tillbakavisade den EU-stödda resolutionen om Tjetjenien med en majoritet av en röst, såväl 2002 som 2003. Europaparlamentet beklagar att en resolution om situationen när det gäller de mänskliga rättigheterna i Zimbabwe stoppades vid båda dessa FN-sessioner genom blockerande förslag.
48. Europaparlamentet beklagar att UNCHR avskog resolutionen om Kuba som fördömde de långa fängelsestraffen i april för 78 fredliga demokratiaktivister och som kritiserade de summariska rättegångar de utsattes för. Parlamentet förväntar sig en ny och opartisk domstolsprövning samt uppmanar Kubas regering att snarast möjliggöra för ett FN-sändebud för mänskliga rättigheter att besöka ön för att kunna rapportera om situationen för grundläggande fri- och rättigheter på Kuba.

49. Europaparlamentet upprepar sin uppmaning till rådet att fullt ut stödja tillämpningen av de resolutioner som EU tagit initiativet till i FN:s kommission om de mänskliga rättigheterna och att ta vederbörlig hänsyn till rekommendationerna från FN:s särskilda rapportör samt parlamentets resolutioner i EU:s politiska dialoger och människorättsdialoger med berörda länder.
50. Europaparlamentet beslutar att genomföra en årlig diskussion med rådet och kommissionen för att utvärdera resultatet av FN:s kommission för de mänskliga rättigheterna och den roll som EU har spelat i FN:s kommission.
51. Europaparlamentet rekommenderar att man i nära samarbete med rådet skall försöka upprätta arrangemang för att göra det möjligt för Europaparlamentets talman att göra ett policyuttalande för Europaparlamentets räkning vid de årliga sammanträdena i FN-kommissionen för mänskliga rättigheter.
52. Europaparlamentet uppmanar talmanskonferensen att överväga att ha en ständig representation på administrativ nivå i Genève under de perioder då FN:s kommission för de mänskliga rättigheterna sammanträder.
53. Europaparlamentet uppmanar medlemsstaterna att tillsammans med FN:s medlemsstater verka för en ökning av de ekonomiska resurser som ställs till förfogande för kansliet för FN:s kommissarie för de mänskliga rättigheterna från FN:s allmänna budget, inte minst med tanke på de nya åtagandena i Irak.
54. Europaparlamentet uppmanar till förstärkt samråd, samarbete och samordning mellan EU och FN, framför allt mellan människorättskommissarien, OSSE och Europarådet när det gäller att formulera en policy samt utarbeta program och förslag.
55. Europaparlamentet uppmanar enträget kommissionen, rådet och medlemsstaterna att stödja initiativ för att främja och förstärka kampen mot kastväsendet inom alla relevanta FN-forum, framför allt FN:s människorättsorgan, ILO och Världsbanken, och att verka för att det tillsätts en särskild rapportör för kastdiskriminering.

Effektiviteten i EU:s politik för mänskliga rättigheter

56. Europaparlamentet uppmanar kommissionen och rådet att se över och bättre samordna all pågående verksamhet som syftar till integrering av vissa frågor inom EU, genom att komma överens om en klar definition av och metod för denna integrering och ta fasta på lärdomar som gjorts inom andra sektorer, internationella organisationer och länder. Medlemsstaterna uppmanas sätta människorättsfrågorna i fokus i sina förbindelser med tredje land och att dela erfarenheter och samverka med andra medlemsstater och EU-institutionerna.
57. Europaparlamentet konstaterar att rådets och kommissionens nya strategi för årsvis planering syftar till en större grad av samstämmighet, i huvudsak genom en utökad samordning på interinstitutionell nivå och mellan på varandra följande ordförandeskap.
58. Europaparlamentet bekräftar sin ståndpunkt att institutionerna borde definiera årliga prioriteringar och politiska åtgärder i en konstruktiv dialog för att ytterligare förstärka

unionens integrerade politiska planeringsprocess. Europaparlamentet uppmanar därför rådet att inkludera parlamentet i dialogen kring sitt arbetsprogram för 2004.

59. Europaparlamentet beslutar att genomföra en årlig diskussion med rådet och kommissionen om ”riktlinjer för de mänskliga rättigheterna i samband med EU:s yttre verksamhet” för att bidra till rådets vägledande diskussion om externa politiska prioriteringar och till diskussionerna om hur EU:s insatser på detta område skall kunna förbättras.
60. Europaparlamentet beklagar att varken rådets arbetsplanering för 2003 eller ordförandeskapens planeringar innehåller någon specifik agenda för de mänskliga rättigheterna i något enskilt land eller i någon enskild region.
61. Europaparlamentet understryker att bristen på samband mellan de olika ordförandeskapens skilda politiska dagordningar endast kan undvikas och att ett konsekvent agerande endast kan garanteras om planeringen av EU:s policy när det gäller mänskliga rättigheter och demokratisering grundas på en långsiktig planering med tydligt angivna mål och åtgärder för genomförandet.
62. Europaparlamentet rekommenderar att frågor som gäller de mänskliga rättigheterna och demokrati skall tas upp som en fast punkt på föredragningslistan för sammanträden med rådet (utrikesfrågor).
63. Europaparlamentet uppmanar kommissionen att ytterligare stärka integreringen av frågor som gäller mänskliga rättigheter och demokratisering i landstrategidokumentet, i syfte att garantera att alla externa samarbetsprogram tar hänsyn till prioriteringarna på området för mänskliga rättigheter för tredje land, så att de utgör ett effektivt komplement till resurserna för människorättsprojekt enligt Europeiska initiativet för demokrati och mänskliga rättigheter.
64. Europaparlamentet uppmanar rådet och kommissionen att införa en systematisk utvärdering av de mänskliga rättigheternas effekter i samband med policyformulering och när det gäller genomförandet av externa bidragsprogram. Europaparlamentet understryker att en ”utvärdering av effekterna av en hållbar utveckling” redan genomförs i samband med EU:s handelspolitik. Europaparlamentet understryker att utvärderingen i alla avseenden måste överensstämja med EU:s riktlinjer när det gäller dödsstraff och tortyr.
65. Europaparlamentet uppmanar ordförandeskapet och kommissionen att främja upprättandet av ett ”europeiskt nätverk för mänskliga rättigheter och demokrati i samband med yttre förbindelser” som skall byggas upp tillsammans med direktoratet för mänskliga rättigheter vid medlemsstaternas och kandidatländernas utrikesministerier och deras nationella människorättsinstitut, EU:s sändebud i tredje land, Europeiska kommissionens externa enheter, de relevanta organen inom rådet och Europaparlamentet, regionala och internationella organisationer såsom FN, Europarådet, OSSE/ODIHR samt internationella icke-statliga organisationer.
66. Europaparlamentet anser att nätverkets huvudmål bör vara att öka kunskaperna om de mänskliga rättigheterna på nationell och interinstitutionell nivå, att bidra till utveckling och genomförande av EU:s politik på området för mänskliga rättigheter, att stärka

öppenhet och utbyte av information på området och att förstärka kopplingarna mellan samverkande enheter. Europaparlamentet rekommenderar att nätverket samverkar genom utbyte av direktinformation via en särskild webbplats som skall inrättas och genom seminarier som organiseras kring aktuella frågor.

67. Europaparlamentet understryker behovet av särskild utbildning i frågor som gäller de mänskliga rättigheterna för diplomater som tjänstgör i kommissionens externa enheter och i EU:s delegationer.

Europaparlamentets samverkan med rådet

68. Europaparlamentet upprepar sin fasta övertygelse att rådets samverkan med Europaparlamentet i frågor som gäller de mänskliga rättigheterna är långt ifrån tillfredsställande. Europaparlamentet uppmanar rådet att kraftigt förbättra sin information till Europaparlamentet om de politiska åtgärder som vidtagits avseende mänskliga rättigheter och att svara mer positivt på parlamentets ståndpunkter och uttalanden, särskilt de som uttrycks i brådskande resolutioner, så att Europaparlamentet kan bidra mer effektivt till tillämpningen av EU:s politik på området för mänskliga rättigheter.
69. Europaparlamentet förväntar sig stora framsteg när det gäller dialogen med rådet efter rådets slutsatser från december 2002. Europaparlamentet uppmanar rådet att agera i enlighet med dess avsikt att verka för en större grad av samverkan med Europaparlamentets utskott för utrikesfrågor, att utarbeta tydligare synpunkter på parlamentets årliga betänkande om de mänskliga rättigheterna samt dess resolutioner om olika frågor som rör mänskliga rättigheter.
70. Europaparlamentet upprepar sin uppmaning till rådet att uttömmande redovisa sina synpunkter på Europaparlamentets årliga betänkande om de mänskliga rättigheterna inom ramen för EU:s årsrapport och i form av ett skriftligt uppföljningsdokument som en tidig reaktion efter antagandet av Europaparlamentets betänkande. Europaparlamentet förväntar sig att rådets reaktioner skall ge en klar indikation om huruvida det har för avsikt att genomföra Europaparlamentets förslag eller inte, och om inte, i så fall av vilken anledning.
71. Europaparlamentet upprepar sin uppmaning till rådet och kommissionen att förbättra strukturen för EU:s årsrapport. Europaparlamentet insisterar på att rapporten borde innehålla en analys av effekterna av EU:s åtgärder och en utvärdering av i vilken mån klausulerna om de mänskliga rättigheterna i avtalen med tredje land har efterlevts.
72. Europaparlamentet uppmanar rådet att rapportera, på ministernivå och minst en gång under varje ordförandeskap, till parlamentets utskott med ansvar för uppföljningen av Europaparlamentets resolutioner, framför allt när det gäller resolutioner om fall av brott mot de mänskliga rättigheterna, demokratin och rättsstatens principer.
73. Europaparlamentet insisterar på att rådets rapporter också skall innehålla en utvärdering av människorättsdialogerna och de frågor som diskuterats under den politiska dialogen, med tonvikten på mänskliga rättigheter inom ramen för associerings- och samarbetsrådets sammanträden, EU:s toppmöten med tredje land

och EU:s ståndpunkt i FN:s kommission för de mänskliga rättigheterna och i FN:s generalförsamling.

74. Europaparlamentet uppmanar rådet att se till att ordföranden för rådets arbetsgrupp om de mänskliga rättigheterna (COHOM) kan delta i sammanträden med parlamentets ansvariga utskott. Europaparlamentet förväntar sig att rådets företrädare skall vara beredd att omgående besvara frågor från ledamöterna om brådskande ärenden.
75. Europaparlamentet uppmanar rådet att arrangera regelbundna ad hoc-sammanträden med COHOM och föredraganden för Europaparlamentets årliga betänkande om de mänskliga rättigheterna, vilket redan skett i juni 2003, samt med parlamentsledamöterna, framför allt med tanke på förberedelserna inför det årliga sammanträdet med FN:s kommission om de mänskliga rättigheterna, i samband med framläggandet av ordförandeskapets program för externa förbindelser och mänskliga rättigheter, samt i form av avrapporteringar om resultatet från sammanträdena med COHOM.
76. Europaparlamentet understryker behovet av att förstärka arbetsrelationerna när det gäller mänskliga rättigheter mellan rådets generalsekretariat, kommissionen och sekretariaten inom dess egna ansvariga utskott, för att förbättra informationen och de proaktiva initiativen från parlamentsledamöterna inom detta område.
77. Europaparlamentet insisterar på att rådet granskar sina rutiner för att garantera att tidsfristerna för skriftliga svar på parlamentsledamöternas frågor respekteras.
78. Europaparlamentet uppmanar rådet och kommissionen att se till att berörda parlamentsutskott regelbundet får tillgång till tidsplanerna för kommissionsledamöterna och ordförandeskapets företrädare, liksom till tidsplaneringen för kommande politiska dialoger, så att parlamentet ges möjlighet att ge rådet och kommissionen rekommendationer.

Europaparlamentets åtgärder inom området mänskliga rättigheter och demokrati

79. Europaparlamentet understryker, som en prioriterad fråga, att dess egen struktur och dess egna arbetsmetoder borde förbättras för att garantera den nödvändiga systematiska uppföljningen av parlamentets åtgärder på området för mänskliga rättigheter, med särskild uppmärksamhet på de individuella fall som tas upp, och för att ge ökat stöd åt ledamöternas initiativ.
80. Europaparlamentet understryker i detta sammanhang det uppenbara behovet av att förstärka sin administrativa kapacitet på området för mänskliga rättigheter, som för tillfället är klart otillräcklig.
81. Europaparlamentet rekommenderar starkt en integrering av de mänskliga rättigheterna i all dess verksamhet som avser externa förbindelser, och att parlamentets aktiviteter för mänskliga rättigheter görs synligare.
82. Europaparlamentet anser att det borde utnyttja samtliga parlamentets resurser betydligt mer, inte bara för att diskutera frågor i samband med EU:s politik på området för mänskliga rättigheter, utan också för att ge systematisk information om uppföljningen

av Europaparlamentets rekommendationer, framför allt muntliga frågor under frågestunden, som också skall äga rum i utskottet.

83. Europaparlamentet rekommenderar de ansvariga utskotten att oftare tillämpa den nya artikeln i arbetsordningen (104 a) som ger ytterligare tillfällen att diskutera kränkningar av de mänskliga rättigheterna på utskottsnivå.
84. Europaparlamentet understryker att möten med parlamentsledamöter och företrädare för det civila samhället från tredje land som har undertecknat klausulen om de mänskliga rättigheterna borde kunna bidra till att parlamentets övervakning av den konkreta tillämpningen av klausulen blir effektivare.
85. Europaparlamentet understryker att offentliga utfrågningar med företrädare för det civila samhället från tredje land, och framför allt med människorättsförfarare, systematiskt borde organiseras inom ramen för Europaparlamentets samtyckesförfarande i samband med avtal.
86. Europaparlamentet anser att dess delegationsordförandekonferens borde komma överens om riktlinjer för att ta upp frågor om mänskliga rättigheter i samband med möten med parlamentsledamöter från tredje land. Europaparlamentet rekommenderar framför allt att de mänskliga rättigheterna skall diskuteras systematiskt, att individuella fall skall tas upp och att regelbundna diskussioner med icke-statliga organ skall genomföras.
87. Europaparlamentet rekommenderar att det upprättas ett utskott för de mänskliga rättigheterna och demokrati under den kommande gemensamma parlamentariska Europa-Medelhavs församlingen för att medge en mer strukturerad dialog om mänskliga rättigheter och demokrati, vilket kan bidra till att förstärka den kulturella medvetenheten och öka effektiviteten för partnerskapet mellan Europa och Medelhavsregionen inom detta område.
88. Europaparlamentet beslutar att stärka och systematiskt bygga upp kontakterna med tidigare vinnare av Sacharovpriset för att garantera att dessa personer skyddas i egenskap av pristagare och övervaka situationen vad gäller mänskliga rättigheter och grundläggande friheter i deras respektive länder. Dessutom uppmanar parlamentet till fortsatt stöd till de tidigare vinnare av Sacharovpriset som är förtryckta i sina länder.
89. Europaparlamentet uttrycker sin föresats att engagera sig mer i demokratiseringsprocessen i tredje land. Europaparlamentet rekommenderar därför att dess parlamentsledamöter deltar i EU-finansierade projekt för utbildning av parlamentariker från tredje land, eventuellt i samarbete med Europarådet, som ett stöd för demokratin och för att göra det möjligt för dem att bidra med sina expertkunskaper och utbyta bästa praxis.
90. Europaparlamentet beslutar att förbättra granskningen på utskottssekretariatsnivå av de frågor som lämnas in för skriftliga svar. Europaparlamentet anser att svar som gäller de mänskliga rättigheterna och demokrati borde offentliggöras online.
91. Europaparlamentet överväger att återinrätta ett utskott för mänskliga rättigheter.

Öppenhet mot det civila samhället

92. Europaparlamentet anser att de som försvarar de mänskliga rättigheterna, framför allt de personer som verkar i tredje land, blir mer uppmuntrade i sitt engagemang om EU öppet och uttryckligen förespråkar förbättringar vad gäller de mänskliga rättigheterna i tredje land inom ramen för den politiska dialogen.
93. Europaparlamentet uppmanar kraftfullt EU att stödja de människorättsaktivister som vittnat inför institutionerna efter att de återvänt till sina ursprungsländer, och att vidta åtgärder för att säkerställa att de inte utsätts för fler repressalier och trakasserier.
94. Europaparlamentet uppmanar kommissionen och rådet att i sina politiska dialoger med tredje land understryka den viktiga roll som människorättsförförkämparna spelar samt deras behov av skydd, eftersom deras mänskliga rättigheter i allt högre grad kränks, bl.a. på grund av regeringarnas terroristbekämpningsåtgärder som ofta begränsar yttrandefriheten och rörelsefriheten för människorättsaktivisterna i orimligt hög grad i förhållande till den legitimitet deras arbete har.
95. Europaparlamentet uppmanar rådet och kommissionen att vidta åtgärder för att journalisters fysiska integritet och absoluta oberoende skall tryggas då de utför sitt arbete.
96. Europaparlamentet uppmanar ordförandeskapet att regelbundet samråda med och informera icke-statliga organisationer som är aktiva på området för mänskliga rättigheter om sina aktiviteter för att garantera att den öppenhet som uppnåddes under det danska ordförandeskapet fortsätter.
97. Europaparlamentet uppmanar framför allt rådet att ställa heltäckande och snabb information till förfogande online, inklusive föredragningslistor och resultat från COHOM-sammanträden, människorättsdialoger och politiska dialoger samt politiska beslut som gäller mänskliga rättigheter och deras genomförande i tredje land.
98. Europaparlamentet uppmanar kommissionen och rådet att förbättra sina respektive webbplatser så att de bättre återspeglar deras respektive behörigheter i samband med GUSP och gemensamma åtgärder. Europaparlamentet uppmanar kommissionen att strukturera sin webbplats på ett bättre sätt för att underlätta tillgängligheten för olika aktörer, framför allt vad gäller projektfinansiering.
99. Europaparlamentet uppmanar kommissionen och medlemsstaterna att fortsätta att informera lokala icke-statliga organisationer i tredje land om EU:s politik på området för mänskliga rättigheter, i enlighet med det meddelande som kommissionen nyligen lagt fram om icke-statliga aktörers deltagande i Europeiska gemenskapens utvecklingspolitik, och att regelbundet bjuda in dem att rapportera i EU:s delegationer och undersökningsgrupper om situationen i det aktuella landet för att stärka utvärderingen av resultaten inom området för mänskliga rättigheter.
100. Europaparlamentet understryker behovet av att bjuda in företrädare från tredje land för deltagande i EU:s forum för de mänskliga rättigheterna och att utvidga urvalet av experter till att även omfatta handel och utveckling.

101. Europaparlamentet understryker än en gång att information om EU:s roll i världen, som har valts ut som en prioriterad fråga i Europeiska unionens nya informations- och kommunikationsstrategi, bör lyfta fram EU:s politik på området för mänskliga rättigheter i syfte att öka medvetenheten.

Europeiskt initiativ för demokrati och mänskliga rättigheter (EIDHR)

102. Europaparlamentet uppmanar kommissionen att snarast samråda med parlamentet när det gäller uppdateringen av planeringsdokumentet för EIDHR:s finansiering under 2004. Europaparlamentet uppmanar kommissionen att tidigt inleda en dialog med Europaparlamentet mot bakgrund av den kommande granskningen av förordningarna om de mänskliga rättigheterna som löper ut under 2004.
103. Europaparlamentet konstaterar att antagandet av kommissionens uppdaterade prioriteringar för EIDHR:s finansiering (i november) och antagandet av EU:s budget (i december) för det kommande budgetåret, skapar en tidslucka som hindrar kommissionen från att ta fullständig hänsyn till Europaparlamentets synpunkter avseende budgeten. Europaparlamentet beslutar att diskutera denna fråga med kommissionen för att komma fram till en lösning på denna fråga.
104. Vidare beklagar parlamentet kommissionens återkommande försök att minska anslagen till artikel 19 04 03 ("Utveckling och befästande av demokratin och rättsstaten - Respekt för mänskliga rättigheter och grundläggande friheter", tidigare B7-7010) i sitt preliminära förslag till budget, och upprepar sitt stöd till den viktiga verksamhet som finansieras genom denna budgetkategori.
105. Europaparlamentet konstaterar att den senaste rapporten om genomförandet av EIDHR-projekt är från 2000. Europaparlamentet uppmanar kommissionen att offentliggöra dessa rapporter varje år, eftersom de är nyttiga utvärderingsinstrument.
106. Europaparlamentet uppmuntrar kommissionen att vidareutveckla reformprocessen och förvaltningen av EIDHR och se till att det finns tillräckligt med kvalificerad personal för att säkra ett effektivt genomförande av EIDHR-programmen samt att få ett slut på förseningarna i genomförandet av 2001 och 2002 års mikroprojekt inom ramen för EIDHR.
107. Europaparlamentet förespråkar sitt deltagande i de regionala arbetsgrupper som organiseras av kommissionen om EIDHR-finansierade projekt och om utvärderingen av deras resultat.
108. Europaparlamentet uppmanar kommissionen att i samband med utarbetandet av nationella vägledande program intensifiera samrådet med det civila samhället i det berörda landet om de åtgärder som föreslagits för att främja respekten för mänskliga rättigheter och demokrati och att stödja deltagandet av oberoende sammanslutningar när det gäller genomförandet av olika projekt. Dessutom uppmanas kommissionen att utöka de rättsliga bestämmelser om samråd med det civila samhället som redan ingår i Cotonouavtalet till att omfatta även andra länder och regioner i världen.
109. Europaparlamentet uppmanar kommissionen att inom EIDHR-programmet ägna särskild uppmärksamhet åt kvinnor, barn, etniska och religiösa minoriteter och

funktionshindrade personer samt effektivt övervaka samrådet med civila organisationer som företräder dessa utsatta gruppers intressen inom EIDHR-finansierade projekt.

110. Europaparlamentet uppmanar kommissionen att ta med Iran bland fokusländerna för EIDHR-finansiering under 2004 för att hjälpa det civila samhället, oberoende medier och icke-statliga organisationer att stärka sin profil och spela en avgörande roll i demokratiseringen av det iranska samhället, samt att följa upp frågor som diskuterats i samband med människorättsdialogen. Europaparlamentet uppmanar kommissionen och rådet att förbättra sin samordning i detta avseende.
111. Europaparlamentet uppmanar kommissionen att bistå Ryssland med EIDHR-finansierade projekt för att utveckla Kaliningradregionen för att främja demokratins kvalitet, rättssamhällets principer och den offentliga förvaltningen.
112. Europaparlamentet uppmanar kommissionen att begära att den ryska regeringen sänker den höga skatt på över 30 procent av bidragen till människorättsprogram som finansieras av utländska stiftelser och organisationer, och som av uppenbara skäl bromsar genomförandet av denna typ av projekt.
113. Europaparlamentet beklagar att kommissionens ökade ekonomiska stöd till förebyggande arbete mot tortyr har inneburit att medlen till organisationer som erbjuder tortyroffer konkret hjälp och rehabilitering har minskat. Parlamentet begär att kommissionen anslår en balanserad finansiering både till förebyggande arbete och till fortsatt stöd för rehabilitering av tortyroffer.
114. Europaparlamentet uppmanar kommissionen att fokusera på den sociala återintegrationen av fångar genom EIDHR-finansierade projekt. Europaparlamentet uppmanar kommissionen att ägna särskild uppmärksamhet åt situationen för de mest sårbara grupperna av intagna, såsom ungdomar, kvinnor, utländska medborgare, personer från etniska och religiösa minoriteter och homosexuella.

Tankefrihet, samvetsfrihet och religionsfrihet

115. Europaparlamentet uppmanar rådet och kommissionen att reagera kraftfullt i samband med allvarliga och ihållande kränkningar av tanke-, samvets- och religionsfriheten i tredje land genom att inta en tydlig hållning mot berörda regeringar och genom att undvika dubbla budskap.
116. Europaparlamentet uppmanar rådet och kommissionen att systematiskt understryka betydelsen av att skydda de grundläggande friheterna religions- och trosfrihet samt friheten att inte bekänna sig till någon tro alls i diskussionerna i samband med den politiska dialogen, och att detta måste ske, inte bara genom att man skriver in de friheterna i konstitutionen eller i brottsbalken, utan genom att de tillämpas i praktiken.
117. Europaparlamentet uppmanar rådet och kommissionen att utarbeta riktlinjer för EU:s politik gentemot tredje land i samband med religionsfrihet och yttrandefrihet.
118. Europaparlamentet fördömer alla former av statliga kränkningar av religionsfriheten, vilket är fallet då totalitära regimer undertrycker och försöker kontrollera religiös tro

och religiös utövning, men även då diskriminerande lagstiftning eller politik används mot minoriteter och icke tillåtna religioner och då staten negligerar problemet med diskriminering eller förföljelser av minoriteter eller icke tillåtna religioner, och uppmanar de regeringarna att respektera internationella humanitära lagar och garantera tanke-, samvets- och religionsfriheten.

119. Europaparlamentet uttrycker sin solidaritet med den kristna montagnardbefolkningen som i decennier utsatts för brutalt förtryck av myndigheterna i Hanoi, och uppmanar Vietnams regering att upphöra med sitt förtryck och sin utrotningspolitik.
120. Europaparlamentet noterar den vietnamesiska statsministerns första positiva steg gentemot patriarken i den enade Buddhistkyrkan, som regimen förbjuder sedan mer än 20 år, men insisterar på att den vietnamesiska regeringen utan dröjsmål skall vidta konkreta åtgärder för att garantera religionsfrihet och respekt för de grundläggande rättigheterna, och som ett första steg befria den högt vördade Tcich Quang Do som hålls isolerad och fången i klostret Thanh Minh Zen i Saigon.
121. Europaparlamentet fördömer även de ständiga kränkningarna av de grundläggande rättigheterna i Laos, liksom det brutala och ständiga förtrycket mot hmong-folket och kristna befolkningsgrupper.
122. Europaparlamentet uppmanar rådet och kommissionen att diskutera hotet mot de mänskliga rättigheterna, och framför allt mot religionsfriheten, från de gällande ”antikonverteringslagarna”, som innebär ett missbruk av hinduismen i nationellt syfte, samt läget i Gujarat, under den politiska dialogen med den indiska regeringen.
123. Europaparlamentet beklagar våldet mot människor som tillhör minoriteter i Pakistan, i synnerhet kristna och ahmadiya-anhängare, och regeringens avsaknad av skydd för dessa personer. Parlamentet beklagar även djupt den godtyckliga tillämpningen av lagen om hädelse.
124. Europaparlamentet anser att Europeiska unionen, med beaktande av att staten och kyrkan skall vara skilda från varandra, borde uppmuntra företrädare för olika religioner att utveckla en politik i syfte att förbättra toleransen, den ömsesidiga förståelsen och respekten för olika kulturella och religiösa samfund, i såväl som utanför Europeiska unionen.
125. Europaparlamentet uppmanar rådet och kommissionen att inleda dialoger med lokala religiösa ledare för att skapa en bättre förståelse för den roll som religionen kan spela i ett öppet samhälle och att diskutera hur EU:s medlemsstater själva hanterar frågor om sekularisering och religionsfrihet.
126. Europaparlamentet uppmanar EU att tillämpa internationellt vedertagna standarder för mänskliga rättigheter som måttstock i dess diskussioner om tanke-, samvets- och religionsfrihet med tredje land. Samtidigt måste EU försöka hitta referenspunkter i övertygelser, värderingar och normer hos motparten, i syfte att avskaffa vedervärdiga former av bestraffningar eller andra sedvänjor som sker i religionens namn och som kränker de mänskliga fri- och rättigheterna, framför allt när det gäller tillämpningen av sharian, och uppmuntra till utvecklandet av alternativa former av straff samt lagar som

är förenliga med internationella standarder för mänskliga rättigheter.

127. Europaparlamentet uppmanar rådet och kommissionen att ta upp frågan om tanke-, samvets- och religionsfrihet i ramverket för allmänna mänskliga värden, och att uppmuntra religiösa ledare att tolka sina texter på ett sådant sätt att sådana värden försvaras.
128. Europaparlamentet anser att Kairodeklarationen om de mänskliga rättigheterna inom islam (1991) och den arabiska stadgan om de mänskliga rättigheterna (1994) till viss del strider öppet mot den allmänna förklaringen om de mänskliga rättigheterna. Europaparlamentet uppmanar därför rådet och kommissionen att uppmana ledarna i den islamiska världen att jämföra sin syn på den islamiska lagen med denna förklaring, för att undanröja förbud mot och hot vid religionsbyte samt undvika överdrifter som inhumana straff eller sedvänjor och prioritera alternativa bestraffningsformer.
129. Europaparlamentet uppmanar rådet och kommissionen att inleda en dialog med ledande islamiska lärda för att identifiera och uppmärksamma straff som betecknas som "sharia" men som i själva verket inte är något annat än stamsedvänjor.
130. Europaparlamentet uttrycker stark oro över den växande religiösa extremismen i Pakistan och över att en allians av religiösa fundamentalistpartier infört sharialagstiftning i North west frontier-provinsen.
131. Europaparlamentet uppmanar kommissionen att finansiera externa stödprojekt för offren för kränkningar av religionsfriheten, framför allt de som förföljts för sin tros skull, och offren för kulturellt eller religiöst motiverade barbariska sedvänjor som stening, kvinnlig könsstympning, amputeringar och arrangerade tvångsäktenskap.
132. Europaparlamentet upprepar att åtgärderna som syftar till att bekämpa könsstympningen av kvinnor måste engagera berörda samhällen och ta hänsyn till deras situation, för att garantera att de blir övertygade om behovet av att utrota sådana företeelser.
133. Europaparlamentet uppmanar rådet och kommissionen att ägna särskild uppmärksamhet åt tidiga varningar om missbruk av religioner för politiska syften inom ramen för EU:s politik för de mänskliga rättigheterna, och att föra en dialog med de ansvariga ledarna för att förebygga våldsamma former av religiös extremism.
134. Europaparlamentet uppmanar kommissionen att uppmuntra och i förekommande fall bistå tredje land när det gäller att vidta åtgärder för att bekämpa våld, hat, hot och tvång som motiveras av intolerans baserad på religion, trosuppfattning eller ateism, med särskild hänvisning till religiösa och filosofiska minoriteter och till seder som diskriminerar kvinnor och kränker deras mänskliga rättigheter.
135. Europaparlamentet understryker utbildningens grundläggande betydelse för att fördjupa den ömsesidiga förståelsen och respekten för olika religioner. Europaparlamentet uppmanar därför kommissionen att främja den ömsesidiga toleransen mellan personer med olika religiösa övertygelser genom en konstruktiv men opartisk hållning till olika religioner. Parlamentet hävdar att folkuppvigling bl.a.

inom ramen för undervisning bör vara straffbart. Europaparlamentet uppmanar därför kommissionen, rådet och medlemsstaterna att förvissa sig om att de inte finansierar inköpet av skolböcker och annat material som underblåser religiöst eller annat hat. Europaparlamentet anser att tillgången på modern kommunikationsteknik och språkkurser kan underlätta det interkulturella utbytet, toleransen och förståelsen för andra religioner inom och utanför Europeiska unionen.

136. Europaparlamentet anser att man bör försöka förhindra att medierna skapar stereotypa bilder av andra religioner som fiender, bland annat genom att man ökar den kulturella medvetenheten bland dem.
137. Europaparlamentet uppmanar rådet, kommissionen och medlemsstaterna att i utbildningsmodulerna för de anställda som arbetar med externa förbindelser lägga tonvikten vid förvärv av grundliga kunskaper om värderingar och bruk i olika kulturer och religioner för att fördjupa deras kulturella medvetenhet.
138. Europaparlamentet uppmanar kommissionen att främja strukturer för en interkulturell och interreligiös dialog och att tillhandahålla tillräcklig finansiering för detta.
139. Europaparlamentet rekommenderar en fördjupad interkulturell dialog mellan EU och tredje land kring specifika frågor, såsom rätten att byta eller avsäga sig sin tro, kvinnors rättigheter och rättssäkerhet som överensstämmer med internationella standarder för mänskliga rättigheter, och en förstärkning av dialogen med deltagande av ledamöter från Europaparlamentet och företrädare för regeringarna, parlamentariker, akademiker och företrädare för det civila samhället från såväl EU:s medlemsstater som tredje land.
140. Europaparlamentet välkomnar initiativet från kommissionens ordförande att upprätta en ”rådgivande grupp på hög nivå om dialogen mellan befolkningar och kulturer” i syfte att intensifiera den interkulturella dialogen med och mellan länder och samhällen längs Medelhavets södra stränder, grundad på nyckelprinciperna jämlikhet, gemensamt ägande och korsbefruktning, och som syftar till att förstärka den interna sammanhållningen i EU:s samhällen.
141. Europaparlamentet förväntar sig att slutsatserna i den rådgivande gruppens rapport, som planeras till i slutet av september 2003, kommer att peka på praktiska strategier och specifika åtgärder för att främja en interkulturell dialog, och att den kommer att följas upp i handling, inte bara av kommissionen utan också av medlemsstaterna och EU:s partner runt Medelhavet på nationell och lokal nivå.
142. Europaparlamentet understryker betydelsen av en permanent struktur för interkulturell och interreligiös dialog och uppmanar medlemsstaterna och deras partner bland Medelhavsländerna att så snart som möjligt skapa den Europa-Medelhavsstiftelse som det fattades beslut om vid ministerkonferensen i Valencia i april 2002. Europaparlamentet understryker att stiftelsen bör fungera som en katalysator för den interkulturella dialogen med allmänheten, i synnerhet inom utbildningsväsendet, och uppmanar till ett positivare engagemang från mediernas sida.
143. Europaparlamentet uppmanar kommissionen att samarbeta intimt med de olika initiativ avseende ”interkulturell och interreligiös dialog” som genomförs inom ramen

för Europarådet, Organisationen för säkerhet och samarbete i Europa, UNHCR och andra nationella och internationella forum, för att undvika dubbelarbete och förstärka erfarenheterna av och kunskaperna i ämnet.

Övergripande frågor

144. Europaparlamentet upprepar att staterna måste se till att alla åtgärder mot terrorism är förenliga med deras skyldigheter enligt internationell lag, i synnerhet vad gäller mänskliga rättigheter, flyktingar och humanitär rätt. Parlamentet upprepar även sitt krav på att en FN-mekanism bör inrättas för att övervaka och analysera vilken effekt åtgärderna för att bekämpa terrorismen får för de mänskliga rättigheterna.
145. Europaparlamentet uppmanar medlemsstaterna, kandidatländerna och samtliga tredje länder att skyndsamt överväga behovet av att underteckna och ratificera det frivilliga protokollet till FN:s konvention mot tortyr, och att tillhandahålla tillräckliga ekonomiska resurser för att garantera att fördraget fyller sitt avsedda syfte.
146. Europaparlamentet uppmanar ordförandeskapet och medlemsstaterna att tillse att kommissionens förslag av den 30 december 2002 om begränsningar av handeln med utrustning som används för att verkställa dödsstraff, tortyr eller annan grym, inhuman eller förnedrande behandling antas med det snaraste.
147. Europaparlamentet uppmanar rådet och kommissionen att prioritera frågan om handeln med kvinnor och barn i sin politiska dialog med de länder som berörs. Europaparlamentet uppmanar medlemsstaterna och kandidatländerna att skyndsamt överföra rådets rambeslut av den 19 juli 2002 till den nationella lagstiftningen. Europaparlamentet uppmanar till en snabb ratificering av FN:s protokoll om människohandel, som kompletterar FN:s konvention om gränsöverskridande organiserad brottslighet.
148. Europaparlamentet uppmanar rådet och kommissionen att stödja kampen mot slaveri i berörda länder, särskilt mot slavarbete bland barn, och uppmanar regeringarna i dessa länder att undersöka problemets omfattning och vidta åtgärder för att utrota denna grova kränkning, till exempel införa mekanismer för befriande och återanpassning.
149. Europaparlamentet uppmanar rådet och kommissionen att ta itu med och vidta konkreta åtgärder mot kastdiskriminering i den politiska dialogen och i EU:s utvecklings- och handelssamarbete med berörda länder. Europaparlamentet kräver att det upprättas bilaterala samrådsmekanismer i frågan och stöd för daliternas frigörelse genom externa stödprogram. Europaparlamentet uppmanar EU att ta till vara varje möjlighet att se till att den allmänna rekommendationen nr XXIX om diskriminering på grund av härkomst, antagen av FN:s kommitté för avskaffande av rasdiskriminering i augusti 2002, skall ges vidast möjliga tillämpning och erkännande.
150. Europaparlamentet uppmanar rådet att i sin rapport om de mänskliga rättigheterna inkludera en analys av diskriminering grundad på kast, samt faktarapporter och en kritisk granskning av hur effektiv EU:s politik på området för mänskliga rättigheter är när det gäller att motverka diskriminering som grundas på kast .
151. Europaparlamentet uppmanar kommissionen att föreslå ett rättsligt ramverk för att

bekämpa den illegala ekonomiska exploateringen av tredje land som genomförs av privata företag från EU, och för att införa oberoende övervakning av hur den gemensamma ståndpunkten från i februari om handeln med diamanter efterlevs.

152. Europaparlamentet stöder de ansträngningar som gjorts av ILO för att definitivt avskaffa tvångsarbete i alla berörda länder. Europaparlamentet upprepar sitt krav till rådet att förstärka sin gemensamma ståndpunkt för att inkludera ett förbud mot utländska investeringar för att hindra internationella företag från att profitera på den spridda och systematiska användningen av tvångsarbete.
153. Europaparlamentet uppmanar rådet och kommissionen att vidtala och vidta konkreta åtgärder gentemot de länder som har lagstiftning som diskriminerar människor på grund av sexuell läggning.
154. Europaparlamentet uppmanar rådet att göra allt som står i dess makt för att stoppa utnyttjandet av arbetstagare, förtryck av fackföreningar och mord på fackföreningsmedlemmar. Parlamentet uppmanar EU att göra en grundlig granskning av situationen för fackföreningar och fackföreningsmedlemmar i alla länder som ingått samarbetsavtal med unionen.

Dödsstraffet

155. Europaparlamentet upprepar sin ståndpunkt att EU måste fortsätta att arbeta för att dödsstraffet upphävs i hela världen. Parlamentet uppmanar alla stater där dödsstraff fortfarande ingår i strafflagstiftningen att utfärda ett moratorium mot alla planerade avrättningar, med målet att helt upphäva dödsstraffet.
156. Europaparlamentet uppmanar alla stater som fortfarande har dödsstraff att handla i enlighet med resolution 2003/67, som antogs vid den 59:e sessionen med FN:s kommission för de mänskliga rättigheterna, vari man krävde att dödsstraffet inte skulle utmätas för icke våldsrelaterade brott som begåtts av personer som var under 18 år, personer som led av mentala funktionshinder, gravida kvinnor eller mödrar till spädbarn. Europaparlamentet motsätter sig starkt tillämpningen av dödsstraff på grund av könsdiskriminerande lagstiftning, offentliga avrättningar och grymma straff som stening, som måste stoppas omedelbart.
157. Europaparlamentet uppmanar det italienska ordförandeskapet att konkretisera sitt åtagande att se till att ett allmänt moratorium för avrättningar antas vid FN:s kommande generalförsamling.
158. Europaparlamentet välkomnar att Turkiet avskaffat dödsstraffet för vanliga brott, men begär att dödsstraffet upphävs för alla brott.
159. Europaparlamentet upprepar sin oro över det ökande antalet dödsdomar i andra länder som EU har nära förbindelser med, till exempel Förenta staterna, Saudiarabien och Kina.
160. Europaparlamentet uppmanar de nyligen valda statliga myndigheterna i Nigeria att se till att den befintliga lagstiftningen i deras olika delstater följer den nigerianska konstitutionen och internationell lagstiftning om de mänskliga rättigheterna, som

ratificerats av den nigerianska regeringen. Europaparlamentet uppmanar framför allt de norra delstaterna som har infört sharialagen att upphöra med att rutinmässigt utdöma dödsstraff och att tillämpa annan inhuman bestraffning, såsom amputering och stening, och att sluta stödja så kallade medborgargarden.

Internationella domstolar

161. Europaparlamentet uppmanar EU att se till att det upprättas en internationell undersökningskommission för anklagelser om allvarliga kränkningar av de mänskliga rättigheterna och av internationell lagstiftning på området för mänskliga rättigheter i samband med konflikten i Demokratiska republiken Kongo. Europaparlamentet beklagar att FN:s kommission för de mänskliga rättigheterna år 2003 misslyckades i detta avseende, trots en begäran från FN:s höge kommissionär.
162. Europaparlamentet understryker den stora betydelse det tillmäter att samtliga länder och parter på västra Balkan samarbetar fullt ut med Internationella krigsförbrytartribunalen för f.d. Jugoslavien.
163. Europaparlamentet uppmanar Indonesiens regering att ta itu med bristerna i ad hoc-tribunalen om Östtimor för att garantera en förbättrad redovisning av kränkningarna av de mänskliga rättigheterna som skedde 1999, så att samtliga som gjort sig skyldiga till kränkningar av de mänskliga rättigheterna ställs inför rätta. Parlamentet begär att fortsatt uppmärksamhet ägnas stödet till östtimorienska flyktingars säkra återvändande från flyktingläger i Indonesien.

Internationella brottmålsdomstolen

164. Europaparlamentet välkomnar att stadgan om Internationella brottmålsdomstolen trädde i kraft den 1 juli 2002 och att domstolen invigdes den 11 mars 2003. Europaparlamentet uppmanar samtliga stater som ännu inte gjort detta, att ansluta sig till stadgan om Internationella brottmålsdomstolen, och uppmanar samtliga signatarstater att se till att stadgan snarast ratificeras.
165. Europaparlamentet uppmanar samtliga stadgeparter att skyndsamt harmonisera sin nationella lagstiftning med bestämmelserna i stadgan, för att kunna samarbeta med Internationell brottmålsdomstolen och fullt ut tillämpa principen om att Internationella brottmålsdomstolen och de nationella domstolarna skall komplettera varandra.
166. Europaparlamentet välkomnar rådets antagande av en ny gemensam ståndpunkt om Internationella brottmålsdomstolen, vilken stärker EU:s stöd till domstolen, och uppmanar det italienska ordförandeskapet att anpassa och modernisera handlingsplanen i enlighet med det nya mandat och de nya mål som den gemensamma ståndpunkten medför.
167. Europaparlamentet uppmanar Förenta staterna att upphöra med sin politik att avråda regeringar från att ratificera Romstadgan genom att utöva påtryckningar på stater över hela världen för slutandet av "bilaterala icke-utlämningsavtal" och därmed försvåra det multilaterala samarbetet inom FN:s ram med hjälp av lagen om skydd av amerikansk militär personal ("American Service-Members' Protection Act").

168. Europaparlamentet uppmanar rådet och kommissionen, liksom sina egna gemensamma parlamentarikerkommittéer, att ta med en ratificering och tillämpning av Romstadgan om Internationella brottmålsdomstolen som en punkt på föredragningslistan för de politiska kontakterna med tredje land, framför allt med Förenta staterna.
169. Europaparlamentet uppmanar samtliga regeringar att inte ingå några bilaterala icke-utlämningsavtal med Förenta staterna eftersom de strider mot Romstadgan och mot rådets slutsatser och riktlinjer av den 30 september 2002, och att vägra engagera sig i planerna på att förvandla kampen mot terrorismen till en ursäkt för att ingå sådana avtal.
170. Europaparlamentet är övertygat om att ett antal länder i Sydostasien skulle kunna ta Kina och Japan till exempel när det gäller en framtida ratificering och tillämpning av stadgan om Internationella brottmålsdomstolen, framför allt i samband med Förenta staternas ansträngningar att erhålla bilaterala immunitetsavtal från länderna i regionen. Europaparlamentet uppmanar därför Kina och Japan att snarast ansluta sig till stadgan om Internationella brottmålsdomstolen.

Irak

171. Europaparlamentet tar del av resolutionen som antogs av FN:s kommission för de mänskliga rättigheterna 2001, varigenom mandatet för den särskilda rapportören för Irak skall förlängas ytterligare ett år. Europaparlamentet kräver att människorättsobservatörer skickas till Irak så snart säkerhetssituationen tillåter detta.
172. Europaparlamentet upprepar sitt krav till rådet och medlemsstaterna att verka för att det upprättas en kommission med mandat från FN:s generalsekreterare och/eller säkerhetsrådet för att undersöka krigsförbrytelser och brott mot mänskligheten som begicks under Irakregimen i syfte att skapa en särskild internationell brottsdomstol för att rannsaka de personer som är ansvariga för sådana brott.
173. Europaparlamentet uppmanar arbetsgruppen om minoriteter inom ramen för FN:s underutskott om mänskliga rättigheter att undersöka situationen i Irak.
174. Europaparlamentet uppmanar FN:s generalsekreterares nyligen utsedda särskilda rapportör att i samarbete med FN:s höga flyktingkommissionär och andra relevanta organ samt ockupationsmakten i Irak övervaka situationen för flyktingar och personer som förflyttats inom Irak samt att finna lösningar på övergreppen mot dem, även då flyktingar och tvångsförflyttade människor återvänder till sina hemtrakter och till sin egendom.

Ursprungsbefolkningar

175. Europaparlamentet begär att kommissionen och rådet säkrar att rådets resolutioner från 1998 och 2002 om ursprungsbefolkningar efterlevs till fullo, i synnerhet att det utvecklas särskilda metoder för utvecklingsarbete med ursprungsbefolkningar och utbildning av kommissionspersonal.

176. Europaparlamentet begär att kommissionen och rådet följer upp parlamentets krav på att man främjar en global strategi för ursprungsbefolkningar i allmänhet, inte bara ursprungsbefolkningar i utvecklingsländer.
177. Europaparlamentet ger starkt stöd till pygméernas, massajernas, sanernas och andra afrikanska ursprungsbefolkningars krav på att de afrikanska länderna skall erkänna dem som ursprungsbefolkningar enligt den internationella debatt som pågår i denna fråga.
178. Europaparlamentet begär att frågan om ursprungsbefolkningar där så är lämpligt skall föras upp som en permanent punkt på dagordningen för dess interparlamentariska delegationer till länder där ursprungsbefolkningar lever, i syfte att kontrollera och komplettera den relevanta informationen i landstrategidokumentet.
179. Europaparlamentet uppmanar kommissionen att i alla landstrategidokument om länder med ursprungsbefolkningar införa en punkt eller ett kapitel om dessa befolkningars levnadsförhållanden och huvudsakliga problem.
180. Europaparlamentet uppmanar kommissionen att i avtalen med tredje land införa särskilda klausuler och system för utvärdering avseende hur ursprungsbefolkningens grundläggande rättigheter respekteras och skyddas, eftersom dessa befolkningar alltför ofta utsätts för mycket allvarliga och systematiska kränkningar.
181. Europaparlamentet upprepar sin begäran om att det inrättas en permanent delegation för Europaparlamentet och FN:s forum för ursprungsbefolkningar.

Barnens rättigheter

182. Europaparlamentet uttrycker sin oro över den allvarliga kränkningen av barnens rättigheter, såsom dessa framgår av konventionen om barnets rättigheter, inklusive rätten till hälsa, utbildning och näring samt till skydd från våld, utnyttjande och kränkningar. Europaparlamentet konstaterar att 600 miljoner barn lever i fattigdom i världen, att ett barn dör var tredje sekund på grund av undernäring, brist på vatten eller brist på sjukvård, att 130 miljoner barn, två tredjedelar flickor, förvägras rätten till grundutbildning, att 2 miljoner barn har dödats i krig under de senaste tio åren, att över 300 000 barn under 18 års ålder aktivt deltar i väpnade konflikter, att 2 miljoner flickor utsätts för könsstympning.
183. Europaparlamentet uppmanar alla länder att ratificera och genomdriva FN:s konvention om barnets rättigheter och dess frivilliga protokoll, fördraget om förbud mot minor från Ottawa, ILO:s konvention om att avskaffa de värsta formerna av barnarbete och ILO:s konvention om minimiålder.
184. Europaparlamentet uppmanar rådet och kommissionen att tydligare låta perspektivet om barnets rättigheter prägla alla EU:s externa och interna politikområden, grundat på riktlinjer för strategisk tillämpning, och att garantera en övergripande samordning. Europaparlamentet uppmanar rådet och kommissionen att utveckla en strategi för att följa upp den särskilda sessionen om barn i FN:s generalförsamling.

185. Europaparlamentet uppmanar rådet att börja utarbeta en gemensam strategi för barn och väpnade konflikter. Europaparlamentet understryker att alla åtgärder måste vara inriktade på dem som ägnar sig åt människohandel och deras kunder, adekvata påföljder måste planeras och tillämpas i ursprungslandet, i transitlandet och destinationslandet, och de barn som är offer för människohandel måste få ett adekvat skydd.
186. Europaparlamentet uppmanar kommissionen att tillse att frågan om barn och väpnade konflikter på ett adekvat sätt återspeglas i landstrategidokumentet, med särskild uppmärksamhet på förebyggande och rehabiliterande åtgärder riktade till barnsoldater.

Funktionshindrade personer

187. Europaparlamentet noterar med djup oro uppgifterna i rapporten från Disability Awareness in Action (från mars 2003) om 483 rapporterade fall av övergrepp mot 4 292 funktionshindrade personer runt om i världen under de senaste 12 månaderna och att 13 procent av det totala antalet offer har avlidit som en direkt följd av kränkningar av deras mänskliga rättigheter.
188. Europaparlamentet är djupt oroat över bevisen i Amnesty Internationals rapport om personer som genomgår psykiatrisk behandling och i rapporten från Mental Disability Advocacy Centre om ”bursängar” för att funktionshindrade personer som lever på institutioner över hela Europa utsätts för allvarliga kränkningar av de mänskliga rättigheterna, något som de berörda ländernas regeringar omedelbart måste åtgärda.
189. Parlamentet är särskilt oroat över att ”bursängar” fortfarande används på psykiatriska kliniker och i hem för särskilt boende för personer med psykiska funktionshinder i ett antal östeuropeiska länder, och uppmanar de berörda länderna att omedelbart upphöra med denna förnedrande och omänskliga behandling.
190. Europaparlamentet upprepar sitt stöd till en FN-konvention om funktionshindrade personers mänskliga rättigheter, vilken måste grundas på bestämmelserna i FN:s standardregler och utformas på ett sådant sätt att funktionshindrade personers rättigheter fullt ut erkänns och främjas. Parlamentet anser att en sådan FN-konvention måste vara rättsligt bindande.
191. Europaparlamentet uppmanar FN:s medlemsstater och organ att se till att de sex befintliga FN-konventionerna om mänskliga rättigheter tolkas så att funktionshindrade personers och deras familjers rättigheter och behov erkänns och främjas fullt ut, vilket hittills inte varit fallet.
192. Europaparlamentet uppmanar kommissionen att säkra att funktionshinder uttryckligen tas upp i kommissionens rapporter om mänskliga rättigheter och att funktionshindrade personer erkänns i kommissionens arbete som en grupp som är särskilt sårbar för kränkningar av de mänskliga rättigheterna.

Fängelseförhållanden

193. Europaparlamentet uttrycker sin oro över att det stigande antalet fängslade personer i världen, i kombination med bristen på ytterligare resurser, utsätter fängelsesystemen

för ett hårt tryck och ökar risken för omänskliga förhållanden i fängelserna och för ett åsidosättande av de mänskliga rättigheterna.

194. Europaparlamentet uppmanar rådet och kommissionen att i sina förbindelser med tredje land uppmuntra till att man inför bestämmelser om alternativ till fängelsestraff för mindre brott i straffrätten. Europaparlamentet understryker betydelsen av att förbättra förhållandena i fängelserna, i första hand för att förhindra spridningen av livshotande sjukdomar, såsom malaria, tuberkulos, hepatit och hiv/aids, samt att förbättra situationen för de ungdomar, kvinnor, utlänningar, personer från etniska och religiösa minoriteter och homosexuella som befinner sig i fängelserna.
195. Europaparlamentet uppmanar rådet och kommissionen att inkludera information om riktade åtgärder som vidtagits när det gäller fängelseförhållandena i EU:s årsrapport, som en övergripande fråga med särskild betydelse för EU.
196. Europaparlamentet uppmanar kommissionen att göra en utökad inventering av fängelseförhållandena i de länder med vilka EU har undertecknat ett samarbets- eller associeringsavtal.
197. Europaparlamentet uppdrar åt talmannen att översända denna resolution till rådet, kommissionen, medlemsstaternas och kandidatländernas regeringar och parlament, Förenta nationerna, Europarådet, OSSE, regeringarna i de länder som nämns i denna resolution och EU-kontoren för de ledande icke-statliga organisationerna för mänskliga rättigheter.

MOTIVERING

Inledning

Situationen när det gäller de mänskliga rättigheterna i världen är fortfarande djupt oroande. Ökad politisk uppmärksamhet och fler avtal om mänskliga rättigheter har inte kunnat förhindra allvarliga kränkningar. Orsakerna är många, bland annat maktmissbruk, politiska beslut, våld på etnisk och religiös grund, fattigdom, terrorism och statsbildningar utan demokratiska konstitutioner. Det internationella samfundet bär också en del av skulden, eftersom det inte är tillräckligt tydligt när det gäller att fördöma de skyldiga. Rädslan att skada egna ekonomiska, politiska eller säkerhetsmässiga intressen gör att regeringar tvekar när det gäller att ta krafttag för att bekämpa eller förebygga kränkningar av de mänskliga rättigheterna. Förenta staterna och Europeiska unionen skulle kunna förbättra situationen avsevärt om de bara kunde handla kraftfullt och samordnat.

Under 2002 skedde emellertid inte detta. Bush-administrationen var fjär och extremt selektiv i sin syn på de mänskliga rättigheterna. Den bekymrade sig inte så mycket om internationella organisationer och viktiga fördrag. Förenta staterna är till exempel, tillsammans med Somalia, det enda landet som inte har ratificerat konventionen om barnets rättigheter. Förenta staterna vägrar dessutom skriva under stadgan om Internationella brottmålsdomstolen ICC, och bedriver till och med en aktiv kampanj för att få stöd från andra länder för sin ståndpunkt. Amerikanerna har dessutom kritiserats för att inte alltid ta hänsyn till de mänskliga rättigheterna i sin kamp mot terrorismen. På grund av de ökande antiamerikanska stämningarna i världen blir det allt svårare för Washington att agera som väktare för moraliska värderingar, inklusive de mänskliga rättigheterna.

Europeiska unionen, som är ett värdebaserat samfund och en viktig ekonomisk aktör, bör spela en ledande roll. Med tanke på amerikanernas brister på området, blir det än viktigare att EU för en konsekvent och sammanhängande politik. Dessvärre sker detta i betydligt mindre omfattning än vad som borde vara fallet och skulle kunna ske. EU lider inte brist på formellt överenskomna ambitioner¹, men i praktiken betraktas nationella intressen ofta som viktigare, vilket hindrar EU från att agera kraftfullare. Strävan efter enhällighet leder dessutom ofta till passivitet eller till kraftigt urvattnade ståndpunkter. De EU-stater som är medlemmar av FN:s kommission för de mänskliga rättigheterna drabbas av detta. I likhet med Human Rights Watch kan man ifrågasätta om enighet alltid måste vara ett överordnat mål, och om inte detta alltför enkelt kan användas som en ursäkt för att avstå från att handla. Det är svårt att få klarhet i vad som egentligen legat till grund för de beslut som rådet har fattat.

Detta gäller också för Europaparlamentet, som ibland är sämre informerat än de största icke-statliga organisationerna. I detta betänkande lämnas ett antal rekommendationer om hur man skulle kunna förbättra informationen till parlamentet, i syfte att effektivisera dess behandling av frågor som gäller mänskliga rättigheter. Rådet bortser ofta från Europaparlamentets synpunkter. Till skillnad från kommissionen är rådet inte närvarande under kammarens diskussioner om mänskliga rättigheter, det reagerar praktiskt taget aldrig på Europaparlamentets resolutioner, kommenterar knappast det årliga betänkandet om de mänskliga rättigheterna i världen och avfärdar parlamentsledamöterna genom att kraftigt försenat reagera på deras frågor. Föredraganden anser att förbindelserna mellan rådet och

---

¹ Slutsatserna från rådets sammanträden den 25 juni 2001 och den 10 december 2002.

Europaparlamentet på området för mänskliga rättigheter måste förbättras. Europaparlamentet har tagit upp många allvarliga situationer i olika länder och många individuella ärenden i kammaren och i sina utskott. Det har påfallande ofta lyckats komma fram till kompromisser mellan olika politiska grupper. Europaparlamentets uppmärksamhet riktas emellertid betydligt oftare mot fördömanden och rekommenderade åtgärder än mot uppföljningen: vad har kommissionen och rådet gjort efter Europaparlamentets uttalanden och hur har berört land reagerat på det som gjorts? Det är hög tid för Europaparlamentet att fylla igen den luckan och att organisera sitt arbete så att det målet uppnås.

Europeiska unionens politiska fördömanden av kränkningar av de mänskliga rättigheterna har ofta ingen större effekt. De så kallade politiska dialogerna och dialogerna om mänskliga rättigheter mellan EU och tredje länder har hittills inte fått några betydande resultat. Det finns en risk för att de som kränker de mänskliga rättigheterna genom diverse överenskommelser i det fördolda lyckas undvika att offentligt ställas till svars. Formen för dessa dialoger måste därför ändras. De måste bli mindre toleranta och öppnare, det civila samhället måste engageras i betydligt högre grad och tydliga mål måste formuleras.

Samtidigt måste vi intensifiera diskussionen om hur vi skall skapa en positivare strategi, förutom de rena fördömanden som görs. Vi borde försöka förmå länderna att genomföra strukturella förbättringar. Inom ramen för kapitlet ”Europeiskt initiativ om demokrati och mänskliga rättigheter” i EU:s budget, finansieras utan tvekan ett antal mycket värdefulla projekt. Man kan fråga sig om dessa projekt kommer att få bestående effekter. Det är fortfarande av största vikt att EU fortsätter att bekämpa de underliggande orsakerna till kränkningarna av de mänskliga rättigheterna. I det sammanhanget är fattigdomsbekämpning, kapacitetsuppbyggande, upprätthållande av lag och ordning och goda styrelseformer av avgörande betydelse.

Föredraganden vill rikta uppmärksamheten mot en viktig mänsklig rättighet: religions- och trosfrihet. Över hela världen hotas religionsfriheten av totalitära regimer. Mänskliga rättigheter kränks dessutom i religionens namn. Närmare hälften (12) av de 30 våldsamma konflikterna i världen med över 1 000 offer¹ har (bland annat) religiösa förtecken. Radikalismen ökar inom flera religioner samtidigt (hinduismen, islam, kristendomen, judendomen). Religionerna utnyttjas och missbrukas allt oftare för att tjäna politiska syften. Man går tillbaka till rötterna i den egna religionen för att förstärka den egna identiteten och skilja ut sig från utomstående. Hittills har det inte förekommit någon verklig dialog mellan samtliga berörda parter. En sådan dialog är emellertid absolut nödvändig om man skall kunna skapa ömsesidig förståelse, tolerans och respekt. Det är nu viktigare än någonsin att organisera kulturellt utbyte i stor skala och på olika nivåer. Här måste EU ta initiativet. Den stora utmaningen under de kommande åren blir att försöka förhindra konflikter med religiösa och kulturella förtecken.

Rådets slutsatser av den 25 juni 2001 om EU:s roll när det gäller att främja de mänskliga rättigheterna och demokratiseringen i tredje länder syftar till att skapa en effektivare och tydligare EU-politik på området för mänskliga rättigheter och demokratisering. Den 10 december 2002 bekräftade rådet sin ståndpunkt att en sådan politik måste bygga på konsekvens, sammanhang, integrering och öppenhet, bland annat genom en förstärkt dialog med Europaparlamentet och det civila samhället, samt en regelbunden redovisning och

---

¹ 'The World at war, The Defense Monitor CDI, januari/februari 2003, volym XXXII, nummer 1.

granskning av prioriterade åtgärder, genom att fatta beslut om praktiska åtgärder för att genomföra dessa åtaganden. Framstegen kommer att granskas mot slutet av 2003.

Klausulen om mänskliga rättigheter

EU måste visa den politiska vilja som krävs för att tillämpa de mänskliga rättigheterna i praktiken. Unionen får inte vara tyst när det gäller kränkningar av mänskliga rättigheter och låta politiska, strategiska eller ekonomiska intressen dominera över sin skyldighet att försvara och främja mänskliga rättigheter. Till EU:s förfogande står ett antal juridiska och politiska alternativ när det gäller att främja mänskliga rättigheter, men de alternativen måste tillämpas effektivare.

Ett sådant exempel är klausulen om mänskliga rättigheter, som systematiskt har införts i EU:s samarbets- och associeringsavtal sedan 1995 (artikel 2). I klausulen föreskrivs att ”förbindelserna mellan parterna, samt samtliga bestämmelser i själva avtalet, skall grundas på respekt för demokratiska principer och grundläggande mänskliga rättigheter, såsom dessa framgår av den allmänna förklaringen om de mänskliga rättigheterna, som styr parternas interna och internationella politik”, men det verkar snarare vara tomma ord än en viktig del av avtalen.

Förutom EU:s brist på politisk vilja när det gäller att tillämpa klausulen om de mänskliga rättigheterna, så hindras en effektiv tillämpning dessutom av frånvaron av en riktig genomförandemekanism. När det gäller associeringsavtalen mellan EU och Medelhavsländerna sammanfattar Amnesty International läget på följande sätt: ”De mänskliga rättigheterna har hittills lyst med sin frånvaro på ett pinsamt sätt i samband med Barcelonaprocessen. Klausulerna om mänskliga rättigheter i avtalen med Medelhavsländerna måste bli ett konstruktivt verktyg för att ta itu med den ömtåliga situationen när det gäller överträdelse av de mänskliga rättigheterna i de länderna och för att förhindra framtida kränkningar.”¹ Det finns inget som tyder på att en verklig dialog äger rum på grundval av klausulen. Det är fortfarande oklart hur den tillämpas och vilka resultat den har lett till.

Det finns ett antal mycket rudimentära riktlinjer och förfaranden för införande och gradvis avskaffande av negativa åtgärder. Om endera parten underlåter att uppfylla en skyldighet, föreskriver avtalet att ”lämpliga åtgärder” skall vidtas, varvid i första hand sådana åtgärder skall väljas som minst stör avtalets genomförande (och som överensstämmer med internationell lag och står i proportion till kränkningen). Åtgärderna skall bli föremål för överläggningar inom associeringsrådet, där ordförandeskapet har huvudansvaret för klausulens tillämpning.

I sin egenskap av fördragets väktare och eftersom den är skyldig att garantera konsekvens och sammanhang i EU:s politik, måste kommissionen utnyttja sin initiativrätt till att uppmana rådet att vidta lämpliga åtgärder vid fall av flagranta kränkningar av de mänskliga rättigheterna. Angivandet av konkreta riktlinjer för vilka uppmuntrande och restriktiva åtgärder som skall vidtas skulle kunna bli en hjälp när det gäller att besluta om i vilka fall EU bör agera.

En tydlig tillämpningsmekanism finns faktiskt för närvarande enbart för Cotonouavtalet med

---

¹ AI meddelande till det grekiska ordförandeskapet.

AVS. Mekanismen är särskilt värdefull, eftersom den beskriver hur överläggningarna bör föras, att hävande av avtalet är en sista utväg och att mekanismer för dialog mellan regeringarna och det civila samhället måste upprättas. Det är Europaparlamentets uppfattning att samma klausul som i Cotonouavtalet skulle kunna förhandlas fram för framtida avtal, till exempel för handels- och samarbetsavtalet med Iran.

De flesta av de länder mot vilka EU tillämpar restriktiva åtgärder inom ramen för den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken eller Europeiska gemenskapen tillhör AVS-gruppen, och för de flesta av de länderna har FN:s säkerhetsråd antagit resolutioner om att införa sanktioner.

Under den period som detta betänkande avser (2002-2003), förnyades EU:s sanktioner mot Liberia, Zimbabwe och Haiti, sanktioner infördes mot Somalia och Demokratiska republiken Kongo, utökades mot Sierra Leone och togs bort mot Angola. Förutom AVS-länderna gällde EU:s restriktiva åtgärder följande länder: Burma/Myanmar, Indonesien (antogs 1999), Moldavien och, av uppenbara skäl och grundade på resolutioner från FN:s säkerhetsråd, mot Irak. Sanktionerna mot Afghanistan togs bort.

Inget avtal har upphävts. Åtgärder har vidtagits som delvis har stoppat utvecklingsbiståndet (till exempel till Haiti och Sudan), förutom de samarbetsprogram som direkt kommer befolkningen till del. De flesta sanktionerna gäller ett embargo mot vapen eller därmed sammanhängande materiel, samt utrustning som skulle kunna användas för internt förtryck eller terrorism. För vissa länder omfattar åtgärderna viseringsförbud för vissa regeringsföreträdare, stopp för handeln med diamanter och frysning av tillgångar inom EU för personer som gjort sig skyldiga till kränkningar av de mänskliga rättigheterna.

Sanktionerna bör inte tillgripas enbart som ett sätt att visa missnöje, utan de måste genomföras på ett effektivt sätt. Viss inkonsekvens har visat sig när det gäller de restriktiva åtgärder som införts mot Zimbabwe och Vitryssland och som gäller ett reseförbud för regeringsföreträdare.

När det gäller Zimbabwe kritiserades EU:s beslut att godkänna att Mugabe bjöds in till toppmötet mellan Frankrike och Afrika kraftigt av Europaparlamentet som ett tecken på bristande konsekvens när det gäller genomförandet av EU:s politik.

I samband med det sammanträde med den gemensamma parlamentariska AVS-EG-församlingen som skulle äga rum i Bryssel den 25-28 november 2002, beslutade parlamentets talmanskonferens att vägra två ZANU-PF-medlemmar från Zimbabwe tillträde till Europaparlamentets byggnader. Beslutet ledde till att sammanträdet ställdes in.

Den 13 februari 2003, just när rådet skulle förnya sina sanktioner, krävde Europaparlamentet att ytterligare åtgärder skulle vidtas mot Zimbabwe, nämligen ett avskaffande av bosättningsrätten i Europa för personer som är föremål för sanktioner från EU, ett förbud för deras familjer att arbeta eller delta i utbildning i EU samt sanktioner mot internationella idrotts- och kulturevenemang. Rådet valde att helt enkelt förlänga de gällande sanktionerna mot Zimbabwe.

När det gällde Vitryssland ledde en vägran att förlänga ackrediteringen för OSSE:s mission i Minsk och det försämrade läget när det gällde de mänskliga rättigheterna i landet till att de

femton EU-staterna kom överens om att förbjuda flera ledamöter av den vitryska regeringen, bland annat presidenten Alexander Lukasjenko, inresa till EU. Trots att det danska ordförandeskapets kompromiss gjorde det möjligt för personer som omfattades av förbudet att komma till EU och delta i sammanträden som planerats av internationella organisationer, vägrade Portugal att tillämpa sanktionerna. I april 2003, sedan OSSE:s ordförande bekräftat att villkoren var uppfyllda för att missionen skulle kunna verka effektivt, tog rådet bort de restriktiva åtgärderna, trots det försämrade läget vad gällde mänskliga rättigheter, demokrati och rättsstatens funktion i Vitryssland.

Kubas ansökan om anslutning till partnerskapsavtalet mellan AVS och EU (Cotonou) skulle kunna bli ett nytt exempel på bristande konsekvens när det gäller EU:s ståndpunkt. Läget i landet har försämrats på grund av den nya vågen av arresteringar av oliktänkande i mars 2003 och avrättningen av de personer som gjorde sig skyldiga till fartygskapning. Vägran att samarbeta med FN:s strukturer för de mänskliga rättigheterna är också en olöst fråga. Europaparlamentet har framfört synpunkten att EU endast kan ta upp en politisk dialog om Kubas anslutning till Cotonouavtalet om situationen i landet förbättras. Gemenskapen har ännu inte antagit någon ståndpunkt när det gäller denna begäran inom AVS-EG:s ministerråd.

För närvarande diskuteras mänskliga rättigheter inom ramen för den politiska dialogen. För att klausulen om mänskliga rättigheter i associerings- och samarbetsavtalen skall bli effektiv måste staternas uppfyllande av sina skyldigheter när det gäller de mänskliga rättigheterna utvärderas regelbundet. Signatärstaterna måste inleda en reell, strukturerad dialog om granskningen. Detta skulle öka trovärdigheten för EU:s politik på området mänskliga rättigheter.

För det första föreslår vi att rådet, i dess egenskap som en av parterna i associerings- och samarbetsråden, skall inrätta särskilda underkommittéer för de mänskliga rättigheterna, som har klara kopplingar till de högsta nivån i den politiska dialogen, som en tillämpning av artikel 2 i avtalen. För avtalet mellan EU och Marocko beslutade rådet att inrätta sex underkommittéer i olika frågor, men dessvärre inte i frågor som gällde mänskliga rättigheter. För att vara bättre förberedda på att reagera på och förhindra kränkningar av de mänskliga rättigheterna borde rådet och kommissionen dessutom inrätta en övervakningsmekanism genom att bilda särskilda arbetsgrupper på samma sätt som när det gäller anslutningsförfaranden. Dessa arbetsgrupper skulle få i uppdrag att övervaka situationen när det gäller mänskliga rättigheter i det berörda landet, och föreslå tidsplaner och mål för att gå vidare.

Europaparlamentet beslutade att stärka sin roll i samband med samtyckesförfarandet för associeringsavtalen. I samband med avtalet med Egypten¹ och därefter även med Libanon² och Algeriet³, uttryckte Europaparlamentet sin starka oro över läget när det gäller de mänskliga rättigheterna i dessa länder genom att anta en politisk resolution som sedan dess har blivit praxis. Detta är ett viktigt steg i utvecklingen av parlamentets granskning av rådets och kommissionens tillämpning av artikel 2. I resolutionen uppmanades rådet och kommissionen att ta samtliga aspekter av resolutionen i beaktande när det gällde att utvärdera hur landet uppfyller sina skyldigheter på området mänskliga rättigheter.

---

¹ Resolution av den 29 november 2001, EGT C 153 E, 27.6.2002, s. 264.

² Resolution av den 16 januari 2003, (P5_TA(2003)0018).

³ Resolution av den 10 oktober 2002, P5_TA-PROV(2002)0463.

Dialogen mellan olika parlament kommer att få en helt annan dimension efter upprättandet av den gemensamma parlamentariska EU-Medelhavs församling som konferensen för ministrar från EU och Medelhavsländerna beslutade om i april 2002 i Valencia, och vars huvuduppgift skulle bli att följa upp och granska associeringsavtalen mellan EU och Medelhavsländerna. Den nya församlingen skulle i första hand granska demokratiseringsprocessen och frågor som rör de mänskliga rättigheterna i associeringsländerna och inrätta ett utskott för mänskliga rättigheter och demokrati för att medge en mer strukturerad dialog i dessa frågor.

Dialogen om mänskliga rättigheter – den politiska dialogen

Konsekvens och sammanhang är viktigt när EU skall granska situationen med avseende på mänskliga rättigheter i tredje land, framför allt om EU blir part i en dialog om mänskliga rättigheter. Med andra ord: även om EU tillämpar en land-för-land-strategi, eftersom det inte finns något generellt format för dialogerna om mänskliga rättigheter, får EU inte offra principerna i sina egna riktlinjer, som kräver att EU enas om tydliga mål med det berörda landet och att landet i fråga uppnår konkreta framsteg som återspeglas på marknivå. Enbart då kan dialogen vara ett acceptabelt alternativ. Dialogens resultat måste utvärderas regelbundet för att avgöra i vilken omfattning förväntningarna har infriats.

Dialogerna får inte tillhandahålla ursäcker för att marginalisera frågorna om mänskliga rättigheter i förhållande till säkerhetsrelaterade, ekonomiska eller politiska prioriteringar. Landets historiska och kulturella traditioner får aldrig accepteras som en ursäkt för kränkningar av de mänskliga rättigheterna.

Den nationella folkkongressens svar på Europaparlamentets resolution om EU:s strategi gentemot Kina återspeglar en typisk reaktion: ”Att främja och skydda de mänskliga rättigheterna är en historisk process och inget land bör betrakta sina egna meriter när det gäller mänskliga rättigheter som perfekta.”¹ Även iranierna har sina argument. Vid ett sammanträde med utskottet för utrikesfrågor i januari 2003 underströk Irans utrikesminister de särskilda bestämmelserna i den islamiska lagen och det faktum att maktuppdelningen i Iran kan leda till att rättsväsendet motsätter sig en reformering av styrelseformerna, framför allt när det gäller stening och offentliga avrättningar. Ministern underströk dessutom att man inte bör glömma de kulturella skillnader som finns mellan Iran och EU.

Men, som kommissionsledamot Chris Patten har sagt: ”Dialogerna om mänskliga rättigheter får inte förvandlas till diskussionsklubbar, eller till enbart ett utbyte av åsikter om kulturella skillnader. I stället måste tydliga mål för framstegen anges.”²

När rådet utvärderade dialogen om mänskliga rättigheter med Kina³ som genomfördes i november 2002 och i mars 2003, underströks följande resultat: en informell inbjudan till FN:s kommissionär för de mänskliga rättigheterna, en inbjudan till FN:s särskilda rapportör i frågor som gäller utbildning och tortyr och till ordföranden för arbetsgruppen om godtycklig arrestering. Inga datum har hittills bestämts från Kinas sida. Kina har också uttryckt sin avsikt att skicka en formell villkorlös inbjudan till FN:s särskilda rapportör för religionsfrihet.

¹ Skrivelse av den 22 april 2002 från Folkrepubliken Kinas mission till Europaparlamentets generalsekreterare om resolutionen av den 11 april 2002 om kommissionens meddelande om EU:s strategi gentemot Kina.

² Sammanträde med AFET den 27 januari 2003.

³ GAC:s slutsatser av den 18 mars 2003, 6941/03 (Presse 63).

Å andra sidan framförde rådet sin oro över de fortsatta kränkningarna av mänskliga rättigheter i folkrepubliken, framför allt det omfattande bruket av dödsstraff, kampanjen ”slå till hårt” i Xinjiang, det omfattande bruket av tortyr och godtyckliga arresteringar, ”omskolning genom arbete”, undertryckande av yttrande, religions- och föreningsfriheten i Kina, framför allt för människorätts- och Internetaktivister, förespråkarna för fria fackförbund och medlemmarna av underjordiska kristna kyrkor och Falun Gong, samt de allvarliga inskränkningarna av tibetanernas religiösa och kulturella rättigheter. I samband med rättegången mot och avrättningen av tibetanen Lobsang Dhondup visade kineserna inte prov på ömsesidigt förtroende, vilket måste vara grunden för unionens dialog om mänskliga rättigheter med Kina.

Internationella och kinesiska människorättsorganisationer ansåg att det inte bara råde ”brist på framsteg” när det gällde de mänskliga rättigheterna i Kina i slutet av 2002, utan att det skett ”en allvarlig försämring på sådana områden som olagliga arresteringar, förtryck av etniska minoriteter under täckmantel av terroristbekämpning och utbredd tillämpning av dödsstraff för andra brott än våldsbrott”.¹ En delegation från Europaparlamentet som besökte Kina och Tibet i juli 2002 drog dessutom slutsatsen att den inte kunde märka några betydande förändringar i det kinesiska ledarskapets attityder när det gällde demokratifrågorna och de mänskliga rättigheterna.²

Trots att EU har förbundit sig att framföra sin oro när det gäller mänskliga rättigheter i sina sammanträden med Kina på alla nivåer, framfördes ingen sådan kritik vid toppmötet mellan EU och Kina i september 2002.

I december 2002 inledde EU sin dialog om mänskliga rättigheter med Iran, parallellt med förhandlingarna om ett handels- och samarbetsavtal. Irans beredvillighet att förutsättningslöst gå in i en dialog om mänskliga rättigheter måste betraktas som en mycket positiv utveckling när det gäller strävan att normalisera förbindelserna mellan EU och Iran.

När rådet först utvärderade dialogen om mänskliga rättigheter med Iran³, redovisade det sin allvarliga oro över avrättningar som utförts utan respekt för internationellt erkända skyddsmekanismer, de offentliga avrättningarna, användningen av tortyr och andra former av grymma, inhumana och förnedrande bestraffningsformer, den fortsatta frånvaron av korrekta rättsliga förfaranden och åtal mot advokater, de fortsatta kränkningarna av mänskliga rättigheter och diskrimineringen av kvinnor, enligt lag och i praxis, samt den diskriminerande behandlingen av religiösa minoriteter, framför allt Baha'is, vilkas tro inte erkänns av den iranska konstitutionen.

Vi fick veta att diskussionerna inom ramen för dialogen om mänskliga rättigheter, som genomfördes den 16-17 december 2002 och den 14-15 mars 2003, ägde rum i en konstruktiv anda när det gällde frågor som diskriminering (kvinnors och minoriteters rättigheter, rasdiskriminering och främlingsfientlighet), avskaffandet av tortyr, rättvisa rättegångar och rättsstatens principer.

Den iranska regeringen gick med på att ta emot flera av FN:s särskilda rapportörer senare i år,

¹ International Federation of Human Rights and the Human Rights in China (HRIC), meddelande till EU av den 12 november 2002.

² Betänkande om det 19:e interparlamentariska sammanträdet Europaparlamentet-Kina, PE 320.362.

³ GAC:s slutsatser, den 18 mars 2003.

inklusive rapportören med ansvar för yttrandefrihet och våld mot kvinnor. Arbetsgruppen om godtyckliga arresteringar besökte Iran i februari 2003. Ett besök av arbetsgruppen för påtvingade försvinnanden har organiserats för juni 2003. Detta är verkligen ett viktigt framsteg, efter år av vägran från Irans sida att tillåta några som helst besök av den speciella Iran-rapportören, under förutsättning att rekommendationerna verkligen genomförs. Rådet tog i vederbörlig ordning del av det faktiska moratoriet för avrättningar genom stening som ett första steg mot att avskaffa denna företeelse, och uppmanade Irans regering att införa ett moratorium för alla avrättningar med målet att helt avskaffa dödsstraff.

För EU är alla områden för fördjupat samarbete ”inbördes beroende, oskiljbara och ömsesidigt förstärkande inslag i en global strategi”¹. Den framtida dialogen bör få direkt betydelse för förbindelserna mellan EU och Iran, framför allt när det gäller förhandlingarna om handels- och samarbetsavtalet. Enligt riktlinjerna för dialogerna om mänskliga rättigheter är framstegen på marknivå av avgörande betydelse, och enligt rådets slutsatser av den 17 juni 2002 är framsteg när det gäller avtalet kopplade till de framsteg som görs inom de fyra områden som omfattas av den politiska dialogen, inklusive mänskliga rättigheter. Kommissionsledamot Chris Patten bekräftade denna koppling på nytt under sitt besök i Iran i februari 2003.

De politiska dialogerna blir allt viktigare som en del av förbindelserna med tredje länder. Parlamentet har vid ett flertal tillfällen under åren krävt en integrering (mainstreaming) av mänskliga rättigheter i utrikespolitiska sammanhang. Rådets föresats att låta de mänskliga rättigheterna bli en integrerad del av alla möten med tredje länder och på alla nivåer, i planeringsdiskussioner och i länderstrategierna, återspeglas i grundprinciperna (3.1) i EU:s riktlinjer för dialogerna om mänskliga rättigheter. EU har förbundit sig att om möjligt tillämpa en positiv och samarbetsinriktad strategi. Samtidigt förbehåller sig EU rätten att klart ta ställning mot allvarliga kränkningar av de mänskliga rättigheterna, oavsett var de äger rum.

När det gäller förbindelserna med Ryssland lade såväl det danska som det grekiska ordförandeskapet stor vikt vid åtgärder för att stärka demokratin, de mänskliga rättigheterna, rättssamhällets principer och de offentliga institutionernas roll i Ryssland. I samband med sin arbetsplan för tillämpning av den gemensamma strategin nämnde det grekiska ordförandeskapet som särskilt prioriterade områden en reformering av rättssystemet, garantier för yttrandefriheten och ansträngningarna att hitta en politisk lösning i Tjetjenien, inklusive en förlängning av mandatet för OSSE:s stödgrupp, som löpte ut den 31 december 2002 efter Ryska förslag som innebar omfattande ändringar av mandatet.

Europaparlamentet uppmanade rådet att ta ett kraftfullt politiskt initiativ inom ramen för dess politiska dialog med Ryska federationen för att främja en politisk lösning på konflikten i Tjetjenien.² Men frågan togs inte upp som en huvudfråga under toppmötena mellan EU och Ryssland under 2002. Under det sjätte sammanträdet i samarbetsrådet mellan EU och Ryssland den 15 april 2003 blev varken situationen i Tjetjenien eller situationen när det gäller de mänskliga rättigheterna i Ryssland föremål för diskussioner.³ Den 25 mars 2003 mottog Europaparlamentet den sedan länge väntade formella inbjudan för sin ad hoc-delegation att besöka Tjetjenien. Det besöket är nu planerat att äga rum den 14-17 juni 2003.

¹ GAC:s slutsatser, 14-15 maj 2002.

² Europaparlamentets resolution om resultatet från Europeiska rådets sammanträde i Bryssel den 24-25 oktober 2002, antagen den 7 november 2002 (P5_TA(2002)0531).

³ Press: 98 nr 7933/03.

Dialogen stod i fokus under det fjärde toppmötet mellan Europa och Asien (ASEM 4) i Köpenhamn, där förbindelserna mellan Asien och Europa stärktes ytterligare. EU intensifierade sin dialog med länderna i Asien, i första hand i frågor som gällde säkerhetspolitik, framför allt kampen mot internationell terrorism, och när det gällde samarbetet inom ramen för den globala ekonomin. I slutsatserna från toppmötet EU-ASEM nämns inget om någon särskild diskussion om mänskliga rättigheter.

Europaparlamentet uppmanar rådet att i större grad leva upp till sina egna löften om ökad öppenhet. Om EU vill att dess politik när det gäller mänskliga rättigheter gentemot tredje länder skall bli trovärdigare, är det nödvändigt att noggrant granska de frågor som diskuteras. Slutsatserna från utvärderingarna av dialogerna om mänskliga rättigheter eller pressreleaser som avser EU:s toppmöten med tredje länder eller sammanträden med associerings- och samarbetsråden har inte visat sig hålla måttet som informationskällor. I de gemensamma uttalandena om ett närmare samarbete i kampen mot terrorism, som antogs i samband med toppmötet mellan EU och Ryssland i november, nämndes inte Tjetjenien. Först vid den avslutande presskonferensen meddelade det danska ordförandeskapet att frågan hade diskuterats. I ett muntligt uttalande om resultatet av det sjätte sammanträdet i samarbetsrådet mellan EU och Ukraina i mars 2003 meddelade ordförandeskapet att frågan om mediernas frihet hade diskuterats, men i de officiella slutsatserna från det sammanträdet nämndes inte den diskussionen.¹ Denna brist måste åtgärdas, samtidigt som man tar hänsyn till frågornas känsliga natur och den nödvändiga diplomatiska diskretionen i samband med samtalen.

FN:s kommission om de mänskliga rättigheterna

Det kan vara på sin plats att lyfta fram punkt 9 i EU:s riktlinjer: ”Det faktum att det förekommer en dialog om mänskliga rättigheter mellan EU och ett tredje land kommer inte att avhålla EU från att antingen lägga fram en resolution om läget vad gäller mänskliga rättigheter i det aktuella landet eller från att stödja ett initiativ från det tredje landet. Inte heller kommer det faktum att det pågår en dialog om mänskliga rättigheter mellan EU och ett tredje land att förhindra Europeiska unionen från att påtala brott mot de mänskliga rättigheterna i det landet, bland annat i lämpliga internationella forum, eller från att ta upp frågan i sammanträden med berörda tredje länder på alla nivåer.”

I realiteten ser vi att rådet inte är benäget att påtala kränkningar av de mänskliga rättigheterna i länder med vilka EU har inrättat en dialog om de mänskliga rättigheterna, inom ramen för de årliga sammanträdena med FN:s kommission om de mänskliga rättigheterna (UNCHR).

Europaparlamentets uppmaningar till rådet att ställa Kina till svars för kränkningar av de grundläggande fri- och rättigheterna har varit resultatlösa under flera år (2001,² 2002³ och 2003⁴). År 1997, när EU var splittrat i frågan om Kina, lades en resolution fram med stöd från Danmark (och nio andra medlemsstater). Kina avbröt dialogen om mänskliga rättigheter. Under de följande åren blev EU:s huvudmål att undvika ett sådant fiasko. Sedan dess och ”mot bakgrund av de första uppmuntrade resultaten från dialogen om mänskliga rättigheter” gick rådet med på att varken ordförandeskapet eller medlemsstaterna borde stödja

¹ Pressrelease 7412/03 (Presse 75).

² Resolution av den 5 april 2001, EGT C 21 E, 24.1.2002, s. 348.

³ Resolution av den 7 februari 2002, EGT C 284 E, 21.11.2002, s. 319.

⁴ Resolution av den 30 januari 2003 (P5_TA-PROV(2003)0034).

en resolution, ensamma eller tillsammans med andra. EU skulle framföra sin oro över de mänskliga rättigheterna i Kina i sitt allmänna uttalande under punkt 9. Så snart en resolution föreslogs – i regel av Förenta staterna – stoppades den av en blockerande motion. EU anser att sådana motioner ”i sig strider mot dialogens andemening”.¹

EU:s strategi gentemot Iran under UNCHR:s 59:e session var densamma som mot Kina. På grundval av utvärderingen av de första två sammanträdena i dialogen om mänskliga rättigheter mellan EU och Iran beslutade rådet att inte stödja en resolution om Iran, mot Europaparlamentets vilja, utan att uttrycka sin allvarliga oro i ett uttalande under punkt 9. Den möjliga effekten av påtryckningar som utövas genom resolutioner på FN-nivå kan skilja sig åt, beroende på om samhället i det land det gäller visar att det finns utsikter till dialog och förändring eller inte. I det avseendet kan det finnas en skillnad mellan Iran och Kina. Men 2002, flera månader innan en överenskommelse hade uppnåtts om att inleda en dialog om mänskliga rättigheter, stödde EU lika fullt en resolution om Iran (som avvisades med en rösts majoritet) i strid mot FN:s generalförsamling i december 2002, när dialogen hade inletts.

Med undantag av Iran och Kina kan vi emellertid konstatera att det föreligger en hel del överensstämmelser mellan Europaparlamentets prioriteringar, så som de framgår av dess resolutioner om förberedelserna av EU:s ståndpunkt, och de faktiska åtgärder som EU vidtagit under FN:s sammanträden. Under 2002 och 2003 var de flesta länder som Europaparlamentet nämnt antingen föremål för resolutioner som stöddes av EU, ensamt eller tillsammans med andra, eller inkluderade i EU:s inledande uttalanden under punkt 9.

Vid båda sessionerna valdes följande länder ut för individuell bedömning efter antagandet av resolutioner som stöddes av EU, ensamt eller tillsammans med andra: Afghanistan, Burma/Myanmar, Kuba, Demokratiska republiken Kongo, Israel och de ockuperade territorierna, Irak, Sierra Leone och Sudan. Vid båda sessionerna avvisade kommissionen med en rösts majoritet en EU-stödd resolution om Tjetjenien och diskussioner om Zimbabwe stoppades av blockerande förslag från den afrikanska gruppen av länder. Under 2003 antogs för första gången EU-stödda resolutioner om Nordkorea, Turkmenistan och Vitryssland. Den EU-stödda resolutionen om dödsstraff har antagits trots att nio länder röstade emot den, bland andra Förenta staterna, Kina, Saudiarabien och Syrien. Stödet för resolutionen om dödsstraff ökade emellertid till 75 i år.

När det gäller de flesta av dessa länder hade Europaparlamentet uppmanat EU att vidta åtgärder. I strid med Europaparlamentets begäran vidtogs å andra sidan inga åtgärder mot Saudiarabien under någotdera året eller mot Indonesien och Colombia 2002 eller mot Algeriet, Elfenbenskusten och Nepal 2003.

Vid såväl dess 58:e som dess 59:e session framfördes stark kritik mot UNCHR på grund av dess misslyckande att ta sitt ansvar som världens främsta organ när det gäller mänskliga rättigheter. Amnesty International sammanfattade situationen som följer: ”Kommissionen har i realiteten tolererat straffrihet och allvarligt undergrävt sin egen trovärdighet som försvarare av de mänskliga rättigheterna ... endast en handfull länder står på kommissionens dagordning trots tydliga bevis på kraftiga och systematiska kränkningar av de mänskliga rättigheterna i många fler länder i alla regioner av världen.”²

---

¹ GAC:s slutsatser den 11 mars 2002 och den 18 mars 2003.

² AI News Service 101, 25 april 2003.

”Denna (negativa) trend visade sig framför allt under den 58:e sessionen i UNCHR, som präglades av kraftiga konfrontationer. Vid sessionen framkom en tydlig klyfta mellan Nord och Syd och blockerande motioner ledde till att ett antal EU-initiativ avvisades”.¹

Värdet av FN:s kommission om de mänskliga rättigheterna verkar ha minskat betydligt genom den omfattande politiseringen. Resolutionerna återspeglar inte situationen när det gäller mänskliga rättigheter, utan det stöd som kan mobiliseras av länder som har gjort sig skyldiga till kränkningar av de mänskliga rättigheterna. Blockerande motioner mot resolutioner brukar ofta bli framgångsrika efter intensiva kampanjer från berörda länder. FN:s kommission måste skyndsamt reformeras. De länder som kränker de mänskliga rättigheterna bör inte beviljas medlemskap. I sin resolution av den 30 januari 2003 beklagar Europaparlamentet att Libyen valdes till ordförande för UNCHR under 2003. De sju EU-länderna i UNCHR lade ner sina röster.

Detta understryker hur viktigt det är att EU är väl förberett när det gäller att se till att viktiga mänskliga rättigheter återspeglas i de beslut som fattas och att man följer en konsekvent strategi. Detta är skälet till att Europaparlamentet insisterar på att EU skall spela en ledande roll vid sessionen ”i dess egenskap av viktigaste aktör i ‘gruppen av västländer’, med ett särskilt ansvar att garantera integriteten och trovärdigheten i det arbete som utförs i kommissionen om de mänskliga rättigheterna.”² I kommissionen blir ett enat EU alltför mycket ett mål i sig och leder till urvattnade ståndpunkter.

De resolutioner som antogs under den 59:e sessionen avslöjar det vaga språket och de blygsamma kraven.

I resolutionen om mänskliga rättigheter och terrorismbekämpning införs ingen ny mekanism för mänskliga rättigheter och den stärker inte det mandat som den höge kommissionären för de mänskliga rättigheterna har, något som skulle kunna göra det möjligt för honom att lämna särskilda rekommendationer till enskilda stater. Under 2002 drogs en resolution som krävde att terroristbekämpande insatser skulle följa internationell humanitär lagstiftning tillbaka. Förenata staterna motsatte sig resolutionen, Algeriet lämnade in ett ändringsförslag, som skulle ha försvagat resolutionen, och EU, en av resolutionens sponsorer, gav upp.

I resolution om Irak förlängs den särskilde rapportörens mandat, men den säger inget om övervakare av mänskliga rättigheter. När det gäller Kuba nämner resolutionen inget om den senaste tidens arresteringar av oliktankande och avrättningar, efter påtryckningar från latinamerikanska länder. Resolutionen om Demokratiska republiken Kongo misslyckas än en gång när det gällde att inrätta en undersökningskommission om allvarliga kränkningar av de mänskliga rättigheterna. Mandatet för den särskilda rapportören för Sudan avslutades trots att det fanns behov av övervakning av de mänskliga rättigheterna. När det gällde Afghanistan ersattes den särskilde rapportörens mandat med en oberoende expert. I resolutionerna om läget när det gäller mänskliga rättigheter i Burma/Myanmar, Sierra Leone, Vitryssland, Nordkorea och Turkmenistan införs inga nya ländermekanismer. En resolution om förföljelse av homosexuella sköts upp till nästa år. Diskussionen blockerades av arabländerna.

---

¹ EU:s årsrapport, s. 9.

² Resolution av den 7 februari 2002, EGT C 284 E, 21.11.2002, s. 319.

Effektiviteten i EU:s politik på området för mänskliga rättigheter

Rådets och kommissionens nya strategi med årsvis planering och rådets nya struktur syftar till ökad konsekvens, i första hand genom att förstärka samordningen och kontinuiteten på interinstitutionell nivå och mellan på varandra följande ordförandeskap. Rådets årliga verksamhetsprogram för 2003 var det första som utarbetades gemensamt av det grekiska och det italienska ordförandeskapet. Europaparlamentet har emellertid inte engagerats i dialogen med rådet.

I de grekiska och danska ordförandeskapens program prioriterades främjandet av demokrati, mänskliga rättigheter och rättsstatens principer inom ramen för den politiska dialogen, och i verksamhetsprogrammet för 2003 anges att mänskliga rättigheter kommer att behandlas som en horisontell fråga som ligger till grund för EU:s förbindelser med samtliga tredje länder. I inget av programmen anges emellertid några specifika frågor på området för mänskliga rättigheter för ett visst land eller en viss region. Detta är beklagligt. Formuleringarna är mycket vaga. Det spanska ordförandeskapet lyckades inte så mycket bättre, och kritiserades skarpt av Amnesty International för denna ”totala brist på visioner från EU:s sida när det gäller frågorna om mänskliga rättigheter”.¹

När det gäller de viktigaste prioriterade områdena för att främja den politiska dialogen koncentrerade det grekiska ordförandeskapet sina ansträngningar på länderna runt södra Medelhavet (som redan var ett prioriterat område under det spanska ordförandeskapet), västra Balkan, Ryssland, Ukraina, Moldavien och Vitryssland samt Kaukasusområdet inom ramen för initiativet ”Ett utvidgat Europa – initiativet nya grannar” som lanserades av rådet i september 2002 under det danska ordförandeskapet.

Det är av största vikt att den relativa brist på kontinuitet som utmärker det roterande ordförandeskapet inte tillåts undergräva de insatser som EU gjort under tidigare ordförandeskap när det gäller pågående kränkningar av de mänskliga rättigheterna. Varje ordförandeskap måste garantera kontinuiteten genom sin planering. Afrika, Asien och Latinamerika nämns inte i ordförandeskapens program som prioriterade regioner, och riskerar därför att försummas.

Sedan diskussionen om effektivare och mer omfattande externa åtgärder inleddes under 2000 har kommissionen gjort framsteg när det gäller reformering av förvaltningen av EU:s externa bidrag genom att upprätta samarbetskontoret för EuropeAid och decentralisera projektförvaltningen till EU:s delegationer. Kommissionen har utarbetat landstrategidokument och nationella vägledande program för ett stort antal länder. Processen genom vilken mänskliga rättigheter och demokratisering integreras i landstrategidokumenterna måste utvecklas ytterligare.

Effektiviteten och uppmärksamheten när det gäller effekterna av politiska åtgärder på området för mänskliga rättigheter skulle kunna förbättras genom systematiska konsekvensbedömningar för de mänskliga rättigheterna (HRIA) som utvecklas och tillämpas av rådet och kommissionen på policyformuleringsnivå och som skall avse externa bidragsprogram och projekt. Detta kräver att klara politiska mål formuleras med en fast uppsättning kriterier som härleds ur internationella lagtexter, med kvantitativa och kvalitativa

---

¹ AI Meddelande till det spanska ordförandeskapet.

indikatorer, klara mål och en tidsplan. Övervakning och utvärdering är av avgörande betydelse för processen, liksom en mer systematisk rapportering som är öppen för granskning av politiker, experter och icke-statliga organisationer.

Vi föreslår att det skapas ett ”uropeiskt nätverk för mänskliga rättigheter och demokrati” som skall upprättas i samarbete med de europeiska institutionernas relevanta organ på nationell och internationell nivå, samt med internationella icke-statliga organisationer. Nätverkets huvudsyfte bör vara att öka kunskaperna när det gäller mänskliga rättigheter på nationell och interinstitutionell nivå, att bidra till utformningen och tillämpningen av EU:s politik på området för mänskliga rättigheter, att öka öppenheten och informationsutbytet på området och att stärka samstämmigheten mellan samverkande tjänster. Nätverket skulle kunna vara kopplat till – och utnyttja expertkunskaperna i – det nyligen skapade nätverket av oberoende experter som övervakar tillämpningen av de grundläggande rättigheter som finns upptagna i stadgan på såväl medlemsstatlig som europeisk nivå.

Kommissionen startar en omfattande utbildning om mänskliga rättigheter för sina anställda, framför allt de personer som tjänstgör i delegationerna till tredje länder. EU:s delegationer borde göra samma sak för sina diplomater. Riktad utbildning är särskilt viktig när det gäller att öka medvetenheten om EU:s riktlinjer om tortyr och dödsstraff och tillhörande genomföranderiktlinjer. För att garantera att de tillämpas systematiskt krävs det en regelbunden rapportering från EU:s delegationschefer om tänkbar förekomst av tortyr i de länder där de är placerade, med särskilt omnämnande av individuella fall. Dessa rapporter utgör en grund, utifrån vilken EU kan besluta om relevanta strategier gentemot det aktuella landet, deklARATIONER och uttalanden.¹ Enligt de experter som verkar på fältet är EU:s delegationschefer ofta inte medvetna om riktlinjernas existens.

Europaparlamentets samverkan med rådet

Enligt artikel 21 i FEU, som utgör den rättsliga grunden för samråd med och information till parlamentet på området för GUSP, skall ordförandeskapet inte bara samråda med Europaparlamentet om de viktigaste aspekterna och de grundläggande valen i GUSP, utan dessutom se till att vederbörlig hänsyn tas till Europaparlamentets synpunkter. Ansvaret för att tillhandahålla regelbunden information om utvecklingen och genomförandet av unionens GUSP ligger hos ordförandeskapet och kommissionen.

EU:s årsrapport om de mänskliga rättigheterna måste utvecklas så att den uppfyller kravet på tydligt ansvarstagande. Stor vikt bör läggas vid analys, och rapportens struktur måste förbättras. Tidigare har parlamentet rekommenderat att man skall undvika dubblering av informationen och att rapporten skulle innehålla en kritisk granskning av effekterna av EU:s åtgärder på marknivå. De framtida rapporterna kommer att bli mer enhetliga. En ny strategi har aviserats som omfattar en handbok online, en kortare och mer faktainriktad årsrapport och ett separat analysdokument. Det senare skulle fokusera på en eller flera specifika frågor i enlighet med rådets åtagande att regelbundet ange och granska prioriterade åtgärder.

Trots upprepade påpekanden från Europaparlamentet är rådets återkoppling på Europaparlamentets årliga betänkande fortfarande mycket mager. Hittills har EU:s rapporter

---

¹ Arbetsdokument om tillämpningen av EU:s riktlinjer om att förebygga och avskaffa tortyr av den 11 december 2002.

om de mänskliga rättigheterna nämnt Europaparlamentets betänkande, men utan att kommentera substansen i någon av parlamentets rekommendationer, eller ange hur rådet tänkt hantera dem. Rådet var inte ens närvarande under parlamentets diskussion om förra årets betänkande. Rådet borde kommentera parlamentets årliga betänkande betydligt utförligare, inte bara i samband med EU:s rapport, utan med ett skriftligt uppföljningsdokument kort efter betänkandets antagande, på samma sätt som kommissionen.

Europaparlamentet behöver komma överens med rådet om en struktur som medger systematiska och snabba reaktioner på Europaparlamentets resolutioner om mänskliga rättigheter i allmänhet. Enligt protokollen för den period som omfattas av detta årliga betänkande hände det bara en gång, i juni 2002 att rådet (allmänna frågor) ”tog del av de resolutioner, beslut och ståndpunkter som antagits av Europaparlamentet”. Man kan dra slutsatsen att Europaparlamentets resolution om EU:s prioriteringar inför det årliga sammanträdet i FN:s kommission om de mänskliga rättigheterna är den enda resolution som rådet tar speciell hänsyn till.¹ Men, än en gång, det blev ingen reaktion från rådet på Europaparlamentets uppmaning att rapportera tillbaka till kammaren om den ståndpunkt som EU intagit vid sessionen i FN förrän ett år senare, när rådet återkom till Europaparlamentet för diskussionen om förberedelserna inför den 59:e sessionen med UNCHR. Denna sena information är naturligtvis av mycket begränsat värde för Europaparlamentet.

För att få till stånd regelbundna reaktioner på Europaparlamentets resolutioner, framför allt de resolutioner som antagits inom ramen för diskussionerna om fall av brott mot de mänskliga rättigheterna, demokratin eller rättsstatens principer, borde rådet rapportera till utskottet för utrikesfrågor minst en gång under varje ordförandeskap, helst mot slutet av perioden. Rådets rapportering borde också omfatta resultaten från dialogerna om mänskliga rättigheter, från associeringsrådets möten och från EU:s toppmöten med tredje land.

Europaparlamentet skulle i princip välkomna ett regelbundet deltagande från rådets sida i samtliga sammanträden med utskottet för utrikesfrågor i form av en företrädare för ordförandeskapet i rådets arbetsgrupp om mänskliga rättigheter (COHOM), som är det viktigaste rådgivande organet på diplomatisk nivå. Hittills finns det ingen arbetsrelation med denna horisontella arbetsgrupp eller med någon annan geografisk arbetsgrupp på rådet.² Icke-statliga organisationer är betydligt bättre informerade än Europaparlamentets ledamöter, eftersom de får regelbundna rapporter från ordföranden från COHOM och från kommissionen. Detta är en fullständigt felbalanserad situation som definitivt måste rättas till.

Att bjuda in föredraganden för Europaparlamentets årliga betänkande till ad hoc-sammanträden med COHOM borde bli rutin. Den första inbjudan har skickats till föredraganden för ett sammanträde i juni 2003. Ad hoc-sammanträden med ledamöterna i utskottet för utrikesfrågor skulle också kunna arrangeras, framför allt inför den årliga sessionen med FN:s kommission för de mänskliga rättigheterna, i samband med att ordförandeskapet lägger fram sitt program för åtgärder på området för yttre förbindelser och mänskliga rättigheter, och i form av avrapportering när det gäller resultatet av COHOM:s möten, dialoger om de mänskliga rättigheterna etc. Arbetsrelationerna mellan rådets och

¹ GAC:s slutsatser av den 11 mars 2002 om förberedelserna inför UNCHR:s 58:e session, 6596/02 (Presse 48 - G), se också GAC:s slutsatser av den 18 mars 2003.

² Det finns inte heller något samarbete mellan Europaparlamentet och den kommitté för mänskliga rättigheter som består av företrädare för medlemsstaterna och som leds av kommissionen, och som är behörig när det gäller att välja de större projekt som skall finansieras med medel från EIDHR.

Europaparlamentets sekretariat måste också förbättras.

Till skillnad från kommissionen deltar inte rådet i de månatliga diskussionerna om fall av kränkningar av de mänskliga rättigheterna samt av demokratiska och rättsstatliga principer (artikel 50). Vi betraktar detta som ett exempel på rådets brist på intresse för Europaparlamentets ståndpunkter. Det kan också bero på tidsschemat för rådets närvaro under sammanträdena. I så fall kunde det vara tillrådligt att överväga om inte Europaparlamentet borde flytta diskussionen till onsdag till exempel.

Europaparlamentets åtgärder på området för mänskliga rättigheter

Den interna diskussionen om hur Europaparlamentets behöriga organ för närvarande övervakar frågorna som gäller mänskliga rättigheter och demokrati, i syfte att bedöma om och hur dessa strukturer behöver förbättras, har utvecklats ytterligare ett steg.

Det viktigaste är förstärkningen av den politiska uppmärksamhet som Europaparlamentets ledamöter ger uppföljningen av parlamentets ståndpunkter gentemot rådet och kommissionen. Hur har rådet och kommissionen reagerat på Europaparlamentets uttalanden? Hur har berörda länder reagerat på rekommendationerna från EU, och framför allt från Europaparlamentet? Dessutom behövs det ytterligare förbättringar när det gäller integrering av mänskliga rättigheter i samtliga Europaparlamentets åtgärder och ökad samordning mellan de behöriga utskotten och arbetsgrupperna.

När det gäller rådets information till, samråd med och hänsynstagande till Europaparlamentets synpunkter på de politiska åtgärderna på området för mänskliga rättigheter är situationen fullständigt otillfredsställande. Dialogen mellan de båda institutionerna är långt ifrån idealisk. Genom ett maximalt utnyttjande av sina egna förfaranden skulle Europaparlamentet kunna utöka sitt manöverutrymme när det gäller att påverka och övervaka rådet och trycka på när det gäller rådets skyldighet att uppfylla sina åtaganden gentemot Europaparlamentet.

Sedan arbetsordningen har reformerats finns det en ny bestämmelse (artikel 104 a) som förstärker de ansvariga utskottens roll genom att ge dem en möjlighet att under varje sammanträde lägga fram ett resolutionsförslag för att diskutera kränkningar av de mänskliga rättigheterna. Artikeln ger ytterligare en möjlighet att diskutera mänskliga rättigheter på utskotts nivå. När det gäller samråd och information finns det flera olika förfaranden som står till Europaparlamentets förfarande, och som borde utnyttjas i betydligt större utsträckning för att diskutera frågor som gäller EU:s politik på området för de mänskliga rättigheterna, och för en systematisk uppföljning av Europaparlamentets rekommendationer. Framför allt skulle muntliga frågor under frågestunderna kunna användas betydligt effektivare som en sista möjlighet att få information. Frågestunden kan också genomföras i utskottet.

Det är av absolut största vikt att förfarandena för ledamöternas frågor till rådet för skriftliga svar påskyndas. Även om icke prioriterade frågor skall besvaras inom sex veckor, händer det i praktiken aldrig att rådet svarar i tid. Erfarenheterna visar att det kan ta mellan två och sex månader. Även om innehållet i de skriftliga frågorna helt är de enskilda parlamentsledamöternas ansvar, borde dessutom mekanismer för att förbättra frågornas kvalitet och relevans upprättas inom de ansvariga utskottssekretariaten.

Under rapporteringsperioden fortsatte arbetsgruppen för mänskliga rättigheter (HRWG), som

upprättades inom utskottet för utrikesfrågor, att genomföra månatliga sammanträden, öppna för samtliga ledamöter, som ett led i huvudutskottets arbetsprogram. Utskottet för utveckling tog efter och upprättade sin egen grupp för mänskliga rättigheter som inriktade sina sammanträden på frågor som tillämpningen av sharialagarna i Nigeria, missbruk av psykiatri i Kina, handeln med barn i Västafrika samt läget i Sudan och Togo. HRWG genomförde utfrågningar med företrädare för det civila samhället i tredje länder, till exempel Israel och Palestina, Syrien, Libyen, och med företrädare för Algeriet och Libanon inom ramen för samtyckesförfarandet i samband med associeringsavtalen. Sammanträden arrangerades dessutom med Europeiska kommissionen om prioriteringarna för EIDHR-finansiering under 2003, samt med kommissionen och rådet om rapporten från ad hoc-delegationen till den 59:e sessionen med FN:s kommission om de mänskliga rättigheterna. En särskild diskussion ägde rum med FN:s nye höge kommissionär för de mänskliga rättigheterna, Sergio Vieira De Mello.

Frågan om ett fullvärdigt utskott för mänskliga rättigheter kom upp igen i samband med resolutionen som antogs den 25 april 2002, när parlamentet krävde att ett sådant utskott skulle inrättas efter valet 2004.¹

Enheten för mänskliga rättigheter, en mycket liten horisontell struktur inom Europaparlamentets direktorat för yttre förbindelser, sköter sekretariatsuppgifterna för HRWG och stöder arbetet i utvecklingsutskottets grupp för de mänskliga rättigheterna. Enhetens personal har haft ansvaret för att organisera och följa upp valobservationsuppdrag och att organisera ceremonierna i samband med utdelandet av Sacharovpriset. Enheten stöder medlemmarna i EU:s forum för de mänskliga rättigheterna och ad hoc-delegationen till den årliga sessionerna i FN:s kommission för de mänskliga rättigheterna. En medlem av personalen hjälper också till att utarbeta årsbetänkandet om de mänskliga rättigheterna och är engagerad i utarbetandet och uppföljningen av resolutioner i brådskande frågor. Nya bestämmelser om en mer systematisk uppföljning av resolutionerna om mänskliga rättigheter från Europaparlamentets sida skulle utan tvekan kräva fler anställda. Men i stället för att öka antalet anställda skars personalen ned.

Under 2002 tilldelade Europaparlamentet Sacharovpriset för yttrandefrihet till Oswaldo José Paya Sardinias från Kuba, författare till ”Todos Unidos-manifestet”, som gav upphov till Varelaprojektet som kräver folkomröstning om fria val, yttrandefrihet, frisläppande av politiska fångar och fri etableringsrätt. Sardinias kunde ta emot sitt pris personligen efter gemensamma insatser från talmannen Pat Cox och en delegation från Europaparlamentet till Kuba, där föredraganden deltog tillsammans med diplomatiska företrädare. Föredraganden vädjar om ett ökat utbyte av idéer mellan och med vinnarna av Sacharovpriset genom att ett nätverk upprättas.

Sammanträden med parlamentets gemensamma parlamentarikerkommittéer borde utnyttjas systematiskt för att diskutera frågor som rör mänskliga rättigheter med parlamentariker från tredje länder och ge möjlighet till tankeutbyte med lokala icke-statliga organisationer. Delegationerna borde rapportera tillbaka till utskottet för utrikesfrågor, även när det gäller individuella fall. Möten med parlamentsledamöter och det civila samhällets representanter från tredje länder som undertecknat klausulen om de mänskliga rättigheterna bidrar till Europaparlamentets övervakning av den konkreta tillämpningen av klausulen. Riktlinjer för

---

¹ EuT C 131 E, 5.6.2003, s. 147.

delegationerna till de gemensamma parlamentarikerkommittéerna skulle kunna bidra till att integrera frågorna om mänskliga rättigheter i delegationernas aktiviteter.

Europaparlamentet har beslutat att öka uppmärksamheten kring diskussionen om mänskliga rättigheter genom att diskutera båda Europaparlamentets årliga betänkanden om de mänskliga rättigheterna (inom och utanför unionen) vid ett och samma sammanträde. Som ett led i utarbetandet av dessa betänkanden organiseras utfrågningar av de ansvariga utskotten, med deltagande av icke-statliga organisationer. Europaparlamentets nyligen inrättade webbplats för mänskliga rättigheter ger tillgång till information om aktiviteter och resolutioner som antagits om mänskliga rättigheter i världen och de grundläggande rättigheterna inom EU.

Valobservatörer är en viktig del av Europaparlamentets insatser för att främja demokratin och respekten för de mänskliga rättigheterna i tredje länder. Under den period som omfattas av detta betänkande, har parlamentsledamöter lett EU:s valobservatörsuppdrag och/eller har Europaparlamentet skickat egna delegationer för att observera valen i Sierra Leone, Colombia, Tunisien, Algeriet, Makedonien, Marocko, Bosnien och Hercegovina, Pakistan, Ecuador, Seychellerna, Madagaskar, Kenya, Nigeria och Yemen.

Öppenhet gentemot det civila samhället

Det danska ordförandeskapet lyckades bygga upp direktare kontakter med icke-statliga organisationer som är aktiva inom området för mänskliga rättigheter, genom regelbunden rapportering till COHOM:s sammanträden. Kontaktgruppen för mänskliga rättigheter fortsatte att genomföra månatliga sammanträden med deltagande av de större internationella icke-statliga organisationerna, parlamentsledamöter och tjänstemän från rådet, kommissionen och Europaparlamentet.

Rådet borde ge bättre tillgång till information om åtgärder som vidtagits i samband med utarbetandet och tillämpningen av politiken på området för mänskliga rättigheter på sin webbplats. Rådets sekretariat meddelade att förändringar skulle göras på webbplatsen under september 2003.

Temat för diskussionsforumet om mänskliga rättigheter, som ägde rum i december 2002 i Köpenhamn, återspeglade de två huvudmålen för det danska ordförandeskapet, nämligen att öka effektiviteten för EU:s politik på området för mänskliga rättigheter och att öka politikens öppenhet. Flera specifika rekommendationer från forumet har inkluderats i rapporten. När det gäller forumets organisation instämmer föredraganden i slutsatserna, inklusive förslaget att bjuda in företrädare för tredje länder samt att vidga urvalet av experter till att även omfatta handel och utveckling.

Ett bra exempel på ökat engagemang och mer öppenhet gentemot det civila samhället är strategin för dialogen om mänskliga rättigheter med Iran. Formatet skiljer sig från det som tillämpades med Kina, eftersom ett rundabordssamtal organiserats med deltagande av internationella och iranska människorättsorganisationer, den islamiska kommissionen för mänskliga rättigheter, akademiker, parlamentsledamöter samt företrädare för regering och ministerier, förutom sammanträdet med trojkan. Vi föreslår att även ledamöter av Europaparlamentet inkluderas. Det internationella och iranska civila samhällets deltagande måste betraktas som grundläggande för dialogens trovärdighet, öppenhet och effektivitet. Det iranska samhället befinner sig i en övergångsperiod. Eftersom det finns förutsättningar för

förändring är det viktigt att uppmuntra dialogen inom det iranska samhället.

Människorättsorganisationernas engagemang är dessutom särskilt viktigt när det gäller den uppmärksamhet som ges individuella fall i dialogen om mänskliga rättigheter mellan såväl EU och Kina som mellan EU och Iran.

Föredraganden är oroad över situationen för människorättsförsvarare, som ofta själva fått se sina mänskliga rättigheter kränkas, som förvägras rätten att yttra sig och röra sig fritt och som drabbas av trakasserier från statliga myndigheter, hot, godtycklig arrestering och tortyr. Ett tydligt exempel var till exempel när de marockanska myndigheterna förbjöd människorättsförsvarare från Västsahara att delta i UNCHR:s 59:e session i Genève. Dessutom har terroristbekämpningsåtgärderna i efterdyningarna av den 11 september allvarligt hindrat den som försvarar de mänskliga rättigheterna från att fritt bedriva sin verksamhet i flera olika länder, där de blir måltavlor för regeringsskampanjer och anklagas för att själva delta i terroristaktiviteter.

Religionsfrihet

Religions- och trosfrihet, sammanfattningsvis ”religionsfrihet”, har skrivits in i ett flertal internationella konventioner sedan andra världskriget. I den allmänna förklaringen om de mänskliga rättigheterna från 1948 definieras religionsfrihet som rätten till tanke-, samvets- och religionsfrihet, och där sägs att sådan rätt inkluderar friheten att byta religion eller tro och friheten att antingen ensam eller tillsammans med andra, offentligt eller privat, utöva sin religion eller tro i undervisning, tillämpning, tillbedjan och sedvänjor. Religionsfrihet innebär också friheten att inte tillhöra någon religion.

Denna grundläggande mänskliga rättighet är av avgörande betydelse för de över 90 procent av världens befolkning som anses vara troende på något sätt. Det ligger i alla religioners, samhällens och kulturers intresse att dessa rättigheter kan utövas fritt.

Även om de flesta nationer har undertecknat de relevanta internationella konventionerna, så tillämpas de ofta inte i praktiken och deras universella giltighet ifrågasätts. Religionsfriheten befinner sig under ”förnyat och i många fall ökat tryck i många länder världen runt” och ”över hälften av världens befolkning” lever i länder där rätten till religionsfrihet på något sätt har begränsats som resultat av regeringars handlingar eller brist på handling.¹

Under senare tid har vi kunnat bevittna ett ökat antal våldsamma konflikter i samband med religiös fanatism, såsom mord, överfall, skändande och förstörelse av religiösa och heliga platser. Många religiösa samfund över hela världen står under ett konstant tryck från styrande som tillhör den dominerande religionen i ett visst land. Sådana samfund förföljs ofta på olika sätt genom arrestering, tortyr och till och med förslavning.

---

¹ Förenta staterna: ”International Religious Freedom Act” från 1998, rubrik VII, avdelning II a 4.

Den religiösa intoleransen förekommer i många former¹:

- Totalitära försök att kontrollera och undertrycka religiösa trosföreställningar och sedvänjor förekommer i Burma/Myanmar, Kina, Kuba, Nordkorea och Vietnam.
- Diskriminerande lagstiftning eller politik som riktas mot minoriteter och icke godkända religioner förekommer i Brunei, Bulgarien, Eritrea, Iran, Irak, Israel och de ockuperade territorierna, Jordanien, Demokratiska folkrepubliken Laos, Malaysia, Maldiverna, Pakistan, Ryssland, Saudiarabien, Singapore, Sudan, Turkmenistan, Förenade Arabemiraten och Uzbekistan.
- Statens underlåtenhet att reagera på diskriminering mot eller förföljelse av minoriteter (inklusive lägre kaster) eller icke godkända religioner kan bevitnas i Bangladesh, Vitryssland, Egypten, Georgien, Guatemala, Indien, Indonesien och Nigeria.

Sedan slutet av 80-talet har sekulariseringen kommit till vägs ände och en förnyelse av religiösa strömningar kan utan tvekan märkas i världen. Religionerna expanderar, framför allt kristendomen (märkbart i de tidigare sovjetrepublikerna) och Islam (framför allt i Afrika och Asien). Dessutom växer spänningarna mellan och inom olika religiösa samfund i olika delar av världen, och det förekommer oräkneliga fall av diskriminering och intolerans mot religiösa minoriteter.

Av de 30 konflikter i världen under 2002 som krävt över 1 000 offer, är 12 kopplade till religionen.² Våldsamma sammandrabbningar kan till exempel iaktas mellan hinduer och muslimer i Indien, framför allt i Kashmir; mellan muslimer och kristna i Nigeria, Sudan, Indonesien, Eritrea och Elfenbenskusten; mellan muslimer och judar i Israel och de ockuperade territorierna.

Samtidigt som de religiösa erfarenheterna generellt sett intensifieras och deras tillämpning sprids, så missbrukas de i allt högre grad för andra syften, framför allt för att vinna eller behålla politisk eller ekonomisk makt. Genom att hänvisa till gemensamma trosföreställningar kan politiska och religiösa ledare understryka sina anhängares identitet och konfrontera den med sina motståndares identitet för att mobilisera ett brett folkligt stöd.

Ibland kan en intensifiering av religiösa sedvänjor förfalla och utvecklas till extremism. Detta kan iaktas överallt i världen och bland folk som hör till olika trossamfund (kristendom, hinduism, islam, judendom). Denna religiösa extremism, som också kallas religiös fundamentalism eller radikalism, visar sig i en passionerad övertygelse om att den egna tron är den enda rätta och att de egna religiösa och etiska reglerna måste följas av alla. Om så behövs måste dessa regler genomföras i lag. Denna attityd kombineras ofta med ett förkastande av moderna sekulariserade samhällen och dess värden, såsom religiös tolerans, åtskillnad mellan religion och stat, yttrandefrihet, demokrati och pluralism.

---

¹ Klassificeringen grundar sig på rapporten från FN:s särskilde föredragande om religionsfrihet som lades fram inför UNCHR:s 53:e session den 30 december 1996 och på "International Religious Freedom Report 2002" från Förenta staternas utrikesministerium.

² Förteckning över konflikter med anknytning till religion: källa: Defense Monitor; Center For Defense Information (USA): 1 januari 2003: konflikten inom Irak (Sunni mot Shia); Israel (Israel mot Hamas och Hizbollah, Islamiska Jihad och andra), Afghanistan (Kabulregeringen mot talibaner och regionala krigsherrar); Indien (Indien mot Jammu Kashmir Liberation Front); Indien (Indien mot Pakistan); Indonesien (Indonesien mot kristna och muslimer i Moluckerna) Indonesien (Indonesien mot kristna och muslimer på Sulawesi); Filippinerna (Filippinerna mot Moro islamic Liberation Front), Algeriet (Algeriet mot beväpnade islamiska grupper); Nigeria (allmänt våld), Sudan (Sudan mot Sudanese People's Liberation Movement).

De religiösa extremisterna leds ofta av en önskan att återgå till ett ursprungligt socialt eller kulturellt tillstånd genom strikt iakttagande av en uppsättning trossatser och sedvänjor som en lösning på sociala, ekonomiska, kulturella och politiska problem. De är ofta motståndare till Väst, med undantag av kristna grupper. Fanatismen kan åtföljas av våldshandlingar som att skjuta ner troende i moskéer, förstöra kyrkor och andra religiösa platser eller överfalla politiskt viktiga personer. Extremisten har ofta en vision av världen med enbart goda och onda.

Religiös extremism har vid flera tillfällen lett till extremt våld och förstörelse, den har blivit den tändande gnistan till inbördeskrig och den har till och med i vissa fall tagit formen av internationell terrorism. För att bara nämna två exempel: terroristattacker den 11 september i Förenta staterna har tillskrivits militanta muslimska extremister. Förenta staterna reagerade med ett "krig mot terrorismen" som bland annat ledde till militära insatser mot Afghanistan. Massakern på 2 000 muslimer i mars 2002 i den indiska delstaten Gujarat begicks av hinduiska fundamentalister. Denna tragedi är dessvärre bara en i raden av många överfall som dessa extremister genomfört mot religiösa och etniska minoriteter som de anser vara ett hot mot den indiska nationella enigheten.

Extrema drag finns också i de ultraortodoxa judiska samfundet i Israel och bland kristna fundamentalister i Förenta staterna, och i mindre utsträckning i Europa, Sydamerika och i storstäderna i Asien och Afrika. Genom sin exklusivitet och synen på världen som uppdelad i goda och onda kan dessa rörelser vara provokativa för personer av annan religiös övertygelse.

Islamiska extrema rörelser är särskilt starka i de mer avancerade och på ytan mer sekulariserade muslimska samhällena, till exempel Algeriet, Egypten, Libanon och Tunisien. Bland de utbildade skikten av befolkningen kan vi finna fanatiska människor som till och med kan tillgripa terroristhandlingar på grund av sina starkt negativa känslor mot västvärlden. I delar av Asien, Afrika och Östeuropa sprids olika extrema islamiska grupperingar. Extrema versioner av sharian, typiska för extremt islamiska stater som Saudiarabien och Iran, sprids till länder som Sudan, Somalia och nu senast Nigeria. I norra Nigeria har sharian återinförts av fundamentalister som en reaktion mot okontrollerad brottslighet, korruption och omoraliska livsstilar. Den stöds av politiker som vill gripa och sitta kvar vid makten.

Islamiska fundamentalister utvecklar motkulturer som medför en politisk radikaliserings. I syfte att övertala människorna tillgriper de gräsrotsaktiviteter som uppfyller de sociala behov som staten ignorerar, framför allt inom områdena utbildning och hälsovård. Detta kan vi se i Pakistan men också i Indonesien, där inte bara moderata islamiska lärda undervisar i Madrasas, utan också extremister som förespråkar fundamentalistiska tolkningar av koranen och intolerans mot andra religiösa samfund.

Det råder inget tvivel om att det världsomspännande fenomenet religiös extremism är farligt. Det föder hot och våld och orsakar omfattande mänskligt lidande. Därigenom kan det föda annan extremism. I Indien provocerar till exempel den hinduiska fundamentalismen reaktioner från muslimska fundamentalister och vice versa.

Extremismen är religionsfrihetens största fiende i världen i dag. Den utgör ett konstant hot mot världsfreden genom att dela upp världen i stridande grupper som var och en tror att den är överlägsen alla andra och sitter inne med den enda religiösa sanningen.

Globaliseringsprocessen kan oavsiktligt förstärka effekterna och utvecklingen av religiös extremism, eftersom den medför intensivare kontakter mellan människor på alla nivåer: inom politik, ekonomi, vetenskap, turism, kultur etc. Globaliseringen leder inte automatiskt till en bättre ömsesidig förståelse eller uppfattning av andra kulturer, religioner, värderingar eller normer. Människor känner sig ofta hotade eller tvingas på defensiven när deras värdenormer konfronteras med andra. Globaliseringen förstärker processen att intensifiera den religiösa upplevelsen och behovet av att skydda den egna identiteten. Denna process kan lätt exploateras politiskt. I sin extrema form kan den leda till en demonisering av andra kulturer eller religioner.

Den största utmaningen för världen i allmänhet och för EU i synnerhet är hur man skall kunna kontrollera de kulturella och religiösa, och därmed också politiska, spänningar som skulle kunna bli oavsiktliga konsekvenser av globaliseringen. Främjande av tolerans, ömsesidig förståelse och respekt är en av de stora politiska utmaningarna. Denna process skulle kunna underlättas genom att man drar rätt lärdomar av de interkulturella kontakterna. Om vi misslyckas med denna uppgift står vi inför enorma konsekvenser, såsom allt våldsammare konflikter, terrorism, politisk och ekonomisk destabilisering som kan leda till mer fattigdom, fler kränkningar av religionsfriheten och olika former av politisk förföljelse.

Sammanfattningsvis är religions- eller trosfriheten inte bara av yttersta betydelse för olika individer, som en grund för självinsikt och identitet, utan dessutom för samhället som helhet. Kränkningar av religionsfriheten skapar i regel starka spänningar i samhället som lätt kan leda till (våldsamma) konfrontationer. Å andra sidan ger respekt för religionsfriheten utrymme för kritik inom religiösa samfund om egna religiösa föreställningarnas och sedvänjors kompatibilitet med andra mänskliga rättigheter. På det viset kan den religiösa extremismen i sin mest våldsamma form effektivast bekämpas inifrån en viss religiös grupp. Det fria utövandet av religioner och trosföreställningar minskar också grundvalarna för att utveckla sådan extremism.

Föredraganden anser att frågan om religionsfrihet och spänningarna mellan och inom olika religioner inte längre borde vara tabubelagd. Det är inte religionerna i sig som skapar risken för spänningar, utan det sätt på vilket de utnyttjas av politiska skäl. Vi borde ha en öppen diskussion om detta inom EU och med företrädare för samtliga de stora religionerna. Om vi förblir passiva ökar vi risken att utvecklingen går sin egen väg och därmed finns risken att den blir helt okontrollerbar.

EU och religionsfriheten

För att på bästa sätt möta denna utmaning borde EU och alla andra länder som försvarar de mänskliga rättigheterna agera samstämmigt. EU spelar en viktig roll som ett samfund baserat på idéer, med en tradition av mångkulturalism, pluralism och sekularisering.

Det viktigaste är att EU måste ta klar ställning för religions- och trosfrihet och kraftfullt försvara denna mänskliga rättighet i enlighet med relevanta internationella konventioner. Detta stärker utvecklandet av fria och demokratiska samhällen, grundade på ömsesidig respekt och dialog mellan olika religioner och med icke-religiösa grupper.

EU bör bedriva en politik som är inriktad på att förhindra religioner från att missbrukas och utnyttjas för politiska syften. En allmän strategi måste utarbetas för att ta itu med religiös extremism i alla dess olika former. Dessutom måste kunskapen om och förståelsen för andra religioner och kulturer på alla nivåer av samhället förstärkas genom att man organiserar en systematisk och interreligiös dialog på grundval av nyckelprinciperna jämlikhet, gemensamt ägande och korsbefrukning.

Kommissionens initiativ i detta avseende välkomnas: framför allt upprättandet av den rådgivande gruppen på hög nivå om dialogen mellan befolkningar och kulturer med länderna i Medelhavsområdet. Föredraganden rekommenderar att denna interkulturella dialog institutionaliseras. Regelbundna möten måste organiseras kring specifika frågeställningar, till exempel kvinnors rättigheter och grymma straff, och på olika nivåer. Senare skulle denna dialog kunna utökas till att även omfatta andra regioner. För att bli effektiva måste resultaten från dialogen bli föremål för en operativ uppföljning från kommissionen, medlemsstaterna och partnerländerna på nationell och lokal nivå.

Dessutom måste en permanent struktur för interkulturellt och interreligiöst utbyte upprättas och utsträckas till att även omfatta allmänheten. Den skulle kunna inkludera utbyte mellan forskare och familjer från olika kulturer. Den Europa-Medelhavsstiftelse som medlemsstaterna i princip beslutade att skapa i Valencia i april 2002 är ett första steg och den bör inleda sin verksamhet så snart som möjligt.

Det är viktigt att alla initiativ från kommissionens sida undviker överlappning av andra internationella initiativ och sker i samarbete med Europarådet, OSSE och andra relevanta internationella organisationer.

När EU ställs inför kränkningar av religiösa rättigheter kan man, förutom att göra fördömanden, också följa en mer positiv strategi genom att stimulera till förbättringar. För att uppnå resultat i diskussionerna med tredje länder måste företrädarna för EU förstå det ramverk de verkar i: motpartens synsätt, värderingar och normer samt sociala och politiska miljö. Detta kräver särskild utbildning i frågor som rör kulturell förståelse av den personal vid kommissionen och i medlemsstaterna som arbetar med yttre förbindelser. Dessutom måste man utveckla riktlinjer för hur problemen skall tacklas under olika omständigheter.

I de politiska dialogerna bör EU lägga större vikt vid religionsfriheten. Unionen måste försöka hitta gemensamma värderingar och referenspunkter i motpartens övertygelser vis-a-vis de allmänna mänskliga rättigheterna i syfte att åtminstone avskaffa vidriga former av straff eller sedvänjor som utövas i religionens namn. EU skall inte ge sig in i en religiös diskussion och måste därför inse att om man bara säger "avskaffa sharian" så kanske det inte får den önskade effekten. EU bör vädja om och uppmuntra alternativa bestraffningsformer. Den slutliga måttstocken för EU måste förbli de internationella normerna för mänskliga rättigheter.

Det är också viktigt att EU vidtar praktiska åtgärder för att backa upp de resultat som uppnås genom de politiska dialogerna och som kommer att bidra till att främja religions- och trosfriheten. Kommissionen måste till exempel ta initiativet till fler EIDHR-projekt som syftar till att främja religionsfriheten. Den bör dessutom stimulera till kulturell medvetenhet hos medierna. De måste stimuleras till att främja ömsesidig förståelse mellan personer av olika religiös bakgrund och avstå från stigmatisering.

Resultaten när det gäller att främja religionsfrihet kommer slutligen att bero på EU:s trovärdighet och dess förmåga att övertyga och inspirera. Å andra sidan kan misslyckandet eller framgången när det gäller att förhindra extremism och politiskt missbruk av religionerna i världen få stor betydelse för de mångreligiösa samhällena inom EU. Att förbli passiv är därför inget alternativ.

Internationella brottmålsdomstolen

Den 1 juli 2002 trädde Romstadgan om Internationella brottmålsdomstolen i kraft sedan den ratificerats av de 60 stater som krävdes. Domstolen har välkomnats av det internationella samfundet som en viktig institution i kampen mot straffrihet för folkmord, brott mot mänskligheten, krigsförbrytelser och aggression och ses därmed som ett mycket viktigt framsteg när det gäller försvaret av grundläggande mänskliga rättigheter och när det gäller att befästa lag och rättvisa i världen. Domstolen invigdes den 11 mars i Haag och den förväntas vara fullt operativ i mitten av 2003. Budgeten för det första året är cirka 35 miljoner USD, vilket är en bråkdel av kostnaden för befintliga internationella domstolar.

Sedan processens början har Europaparlamentet gett Internationella brottmålsdomstolen ett kraftfullt stöd och strävat efter en så omfattande internationell ratificering av stadgan som möjligt. Entusiasmen för projektet dämpades emellertid betydligt när Bush-administrationen formellt förklarade sin avsikt att inte ratificera stadgan och i stället antog ”American Service-Members’ Protection Act”. Europaparlamentet anser att den amerikanska lagen går långt utöver utövandet av Förenta staterna suveräna rätt att inte delta i domstolen, eftersom den innehåller bestämmelser som hotar att straffa länder som väljer att stödja domstolen.¹ Europaparlamentet beklagade dessutom FN:s säkerhetsråds resolution 1422, som garanterar personer som ingår i FN:s fredsbevarande styrkor från stater som inte undertecknat Romstadgan immunitet från Internationella brottmålsdomstolens jurisdiktion under ett år i taget, ”om ett ärende dyker upp” och ”om inte säkerhetsrådet beslutar annat”.²

Bush-administrationens obstruktionspolitik gick emellertid ännu längre genom att den försökte förhandla fram bilaterala immunitetsavtal på grundval av artikel 98 i Romstadgan för att undanta amerikansk personal från att åtalas av Internationella brottmålsdomstolen. Europaparlamentet uppmanade medlemsstaterna och kandidatländerna att avstå från att ingå några avtal som kunde undergräva en effektiv tillämpning av Romstadgan och ansåg att en nedslående blek gemensam ståndpunkt från EU i frågan hade resulterat i en brist på vägledning för många kandidatländer.³ Rumänien blev det första land som undertecknade ett bilateralt avtal om icke-utlämning med Förenta staterna den 1 augusti 2002. De medlemsstater, inklusive Spanien, Italien och Förenade kungariket, som ursprungligen övervägde att skriva under ett avtal med Förenta staterna har vägrat göra detta på grundval av rådets slutsatser den 30 september 2002.

Bland tredje länder blev det bilaterala icke-utlämningsavtalet med Indien i januari 2003 en stor seger för den amerikanska kampanjen, eftersom alla övriga avtal, med undantag av det med Israel, har ingåtts med små, ekonomiskt outvecklade länder.

---

¹ Resolution av den 4 juli 2002, rådets slutsatser av den 17 juni 2002.

² Resolution av den 26 september 2002.

³ Resolutioner av den 26 september 2002, den 24 oktober 2002 och den 20 november 2002.

20 november 2002

FÖRSLAG TILL EUROPAPARLAMENTETS RESOLUTION B5-0445/2002

ingivet i enlighet med artikel 48 i arbetsordningen

av Maurizio Turco med flera

om religionsfrihet

Europaparlamentet utfärdar denna resolution av följande skäl:

- A. Religionsfrihet i dess individuella och kollektiva form utgör en grundläggande mänsklig rättighet som stadfästs i flera internationella juridiska instrument, till exempel i den allmänna förklaringen om de mänskliga rättigheterna (1948), i Europeiska konventionen om de mänskliga rättigheterna (1950), i den internationella konventionen om medborgerliga och politiska rättigheter (1966) och i FN:s förklaring om avskaffande av alla former av intolerans och diskriminering grundad på religionstillhörighet eller trosuppfattning (1981).
- B. Principen om religionsfrihet förutsätter att det råder tros- och bekännelsefrihet utan diskriminering eller preferenser, och detta kan endast förverkligas i en sekulariserad stat.
- C. Religionsfriheten kränks och åsidosätts på flera håll i världen.
  1. Europaparlamentet uppmanar rådet, kommissionen och medlemsstaterna att göra respekten för religionsfriheten till en prioriterad fråga i förbindelserna mellan EU och tredje land.
  2. Europaparlamentet uppmanar rådet, kommissionen och medlemsstaterna att vid fall av kränkningar besluta om sanktioner liknande dem som sedan 1998 föreskrivs i Förenta staternas lag om religionsfriheten i världen (Public Law 105-292/105:e kongressen).

FÖRTECKNING ÖVER RESOLUTIONER

Förteckning över resolutioner som antagits av Europaparlamentet (artikel 50) mellan april 2001 och juli 2003, och som direkt eller indirekt gäller kränkningar av de mänskliga rättigheterna i världen

Förberedelser inför den 58:e sessionen med FN:s kommission för de mänskliga rättigheterna i Genève (mars 2002), antagna den 7 februari 2002 (*hänvisning till land)	
Land	Datum när resolutionen antogs
<u>AFRIKA</u>	
BARNARBETE	17.05.2001
ALGERIET	17.05.2001
ANGOLA	14.06.2001 / 06.09.2001 / 11.04.2002 / 04.07.2002
CENTRALAFRIKANSKA REPUBLIKEN	14.06.2001
DEMOKRATISKA REPUBLIKEN KONGO	13.12.2001 / 07.02.2002 / 13.06.2002 / 15.05.2003
EKVATORIALGUINEA	13.06.2002 / 16.01.2003
ELFENBENSKUSTEN	10.10.2002
ERITREA	07.02.2002
ETIOPIEN	17.05.2001
KAMERUN	17.05.2001
MADAGASKAR	07.02.2002 / 16.05.2002
MAURITANIEN	06.09.2001
NAMIBIA	05.04.2001
NIGERIA	15.11.2001 * (UNHCR-resolution 07.02.2002) 11.04.2002 / 05.09.2002 / 13.03.2003
SOMALIA	05.04.2001 / 04.07.2002
SUDAN	21.11.2002
SYDAFRIKA	05.07.2001
TANZANIA (flyktingar från Burundi)	05.07.2001
TCHAD	14.06.2001
TOGO	06.09.2001 / 13.12.2001 / 08.04.2003
TUNISIEN	14.03.2002
UGANDA	03.07.2003
ZIMBABWE	06.09.2001 / 13.12.2001 / 14.03.2002 / 16.05.2002 / 04.07.2002 / 05.09.2002 13.02.2003 / 05.06.2003

<u>ASIEN</u>	
AFGHANISTAN	14.06.2001 / 13.12.2001 / 05.09.2002
BANGLADESH	21.11.2002
HONGKONG	19.12.2002
INDIEN	07.02.2002 / 16.05.2002
INDONESIEN	13.12.2001 / 16.05.2002 / 05.06.2003
KAMBODJA	06.09.2001 / 07.02.2002 / 11.04.2002 13.03.2003 / 03.07.2003
KAZAKHSTAN	13.02.2003
KINA (UNCHR:s 57:e session)	05.04.2001
BEIJINGS ANSÖKAN OM VÄRDSKAPET FÖR OS 2008	05.07.2001
KIRGIZISTAN	14.03.2002
LAOS	15.11.2001 / 03.07.2003
MALAYSIA	14.06.2001 / 13.06.2002
MYANMAR (BURMA)	04.10.2001 / 11.04.2002 / 13.03.2003 / 05.06.2003
NEPAL	14.06.2001 / 13.12.2001 / 13.06.2002 / 24.10.2002
NORDKOREA	16.01.2003
PAKISTAN	05.04.2001
SRI LANKA	14.03.2002
TAIWAN	15.05.2003
TIBET	19.12.2002
UZBEKISTAN	04.10.2001
VIETNAM	05.07.2001 / 04.10.2001 / 11.04.2002 / 15.05.2003
ÖSTTIMOR	04.10.2001
<u>AUSTRALIEN</u>	
AFGHANSKA FLYKTINGAR / ASYL	06.09.2001
<u>EUROPA</u>	
BOSNIEN OCH HERCEGOVINA (Banja Luca)	17.05.2001
CYPERN	05.04.2001
IRLAND (invandring)	13.12.2001
MOLDAVIEN	14.03.2002 / 11.04.2002
RYSSLAND	07.02.2002 / 04.07.2002
SÖDRA KAUKASUS	04.10.2001
TJETJNIEN	16.01.2003 / 03.07.2003
TURKIET	15.05.2003

VITRYSSLAND	05.07.2001 / 13.06.2002 / 04.07.2002
<u>LATINAMERIKA</u>	
ARGENTINA	04.07.2002
COLOMBIA	04.10.2001 / 14.03.2002
GUATEMALA	14.06.2001 / 11.04.2002 / 10.04.2003
KUBA	10.04.2003
MEXIKO	05.04.2001
VENEZUELA	13.02.2003
<u>MELLANÖSTERN</u>	
EGYPTEN	14.06.2001 / 04.07.2002 / 05.09.2002 10.04.2003
IRAN	* (UNHCR resolution 07.02.2002) / 24.10.2002 / 22.11.2002
ISRAEL	19.12.2002
SAUDIARABIEN	* (UNHCR resolution 07.02.2002)
SYRIEN	13.06.2002
<u>ÖVRIGT</u>	
Avskaffande av dödsstraffet i Japan, Sydkorea och Taiwan	13.06.2002
Dödsstraffet i världen	05.07.2001
Barnarbete i tillverkningen av idrottsutrustning	13.06.2002
EU:s ståndpunkt inför sessionen i FN:s generalförsamling om barnets rättigheter	11.04.2002
FN:s generalförsamlings särskilda session om barnets rättigheter	05.07.2001
Handel med barn och barnsoldater	03.07.2003
Internationella brottmålsdomstolen	28.02.2002 / 04.07.2002 / 26.09.2002 / 24.10.2002
Bekämpning av terrorism	24.10.2002
FN:s World Food Summit	16.05.2002
Flyktingar – Engelska kanalen	11.04.2002
Fångar i Guantanamo Bay	07.02.2002
Aung San Suu Kyi och Leyla Zana (Sacharovpristagare)	13.12.2001
Klusterbomber	13.12.2001
FN:s världsdag för avskaffande av extrem fattigdom	04.10.2001
Kvinnlig könsstympning	20.09.2001

Trakasserier på arbetsplatsen	20.09.2001
Pressfrihet i världen	17.05.2001
FN:s konferens om de minst utvecklade länderna	05.04.2001
Våld mot katolska nunnor	05.04.2001

GRUNDTEXTER

TITEL	DATUM FÖR ANTAGANDE	KÄLLA
INTERNATIONELLA INSTRUMENT PÅ OMRÅDET MÄNSKLIGA RÄTTIGHETER		
FN		
Allmänna förklaringen om de mänskliga rättigheterna	10 december 1948	http://www.unhchr.ch/udhr/index.htm
Internationella konventionen om medborgerliga och politiska rättigheter	16 december 1966	http://www.unhchr.ch/html/menu3/b/a_ccpr.htm
Frivilligt protokoll till Internationella konventionen om medborgerliga och politiska rättigheter	16 december 1966	http://www.unhchr.ch/html/menu3/b/a_opt.htm
Andra frivilliga protokollet till Internationella konventionen om medborgerliga och politiska rättigheter om avskaffande av dödsstraffet	15 december 1989	http://www.unhchr.ch/html/menu3/b/a_opt2.htm
Internationella konventionen om avskaffande av alla former av diskriminering	21 december 1965	http://www.unhchr.ch/html/menu3/b/d_icerd.htm
Konventionen om avskaffande av all slags diskriminering mot kvinnor	18 december 1979	http://www.unhchr.ch/html/menu3/b/e1cedaw.htm
Frivilligt protokoll till konventionen om avskaffande av all slags diskriminering mot kvinnor	6 oktober 1999	http://www.unhchr.ch/html/menu3/b/opt_cedaw.htm
Konventionen om barnets rättigheter	20 november 1989	http://www.unhchr.ch/html/menu2/6/crc/treaties/crc.htm
Frivilligt protokoll till konventionen om barnets rättigheter om barn i väpnade konflikter	25 maj 2000	http://www.unhchr.ch/html/menu2/6/crc/treaties/opac.htm
Frivilligt protokoll till konventionen om barnets	25 maj 2000	http://www.unhchr.ch/html/menu2/6/crc/treaties/opsc.htm

rättigheter om barnhandel, barnprostitution och barnpornografi		
Konventionen mot tortyr och annan grym, omänsklig eller förnedrande behandling eller bestraffning	10 december 1984	http://www.unhchr.ch/html/menu3/b/h_cat39.htm
Frivilligt protokoll till konventionen mot tortyr och annan grym, omänsklig eller förnedrande behandling eller bestraffning	18 december 2002	http://www.bayefsky.com/treaties/cat_opt.php
FN:s deklaration om avskaffande av all slags religiös intolerans och diskriminering på grund av religion eller tro	25 november 1981	http://www.unhchr.ch/html/menu3/b/d_intole.htm
FN:s deklaration om individers, grupper och samhällsorgans rättigheter och ansvar att främja och skydda allmänt erkända mänskliga rättigheter och grundläggande friheter	9 december 1998	http://www.unhchr.ch/huridocda/huridoca.nsf/(Symbol)/A.RES.53.144.En?OpenDocument
FN:s deklaration om försvarare av de mänskliga rättigheterna	9 december 1998	
FN:s millenniedeklaration	8 september 2000	http://www.un.org/millennium/declaration/ares552e.htm
INTERNATIONELLA ARBETSORGANISATIONEN (ILO)		
Konventionen om minimiålder	26.06.1973	http://ilolex.ilo.ch:1567/cgi-lex/convde.pl?C138
Konvention om ursprungs- och stambefolkningar	27.06.1989	http://ilolex.ilo.ch:1567/cgi-lex/convde.pl?query=C169&query0=C169&submit=Display
Konvention om avskaffande av de värsta formerna av barnarbete	17.06.1999	http://ilolex.ilo.ch:1567/cgi-lex/convde.pl?query=C182&query0=C182&submit=Display
FN-KONFERENSER		
Världskonferensen om mänskliga rättigheter (Wien) Förklaring och handlingsprogram	25 juni 1993	http://www.unhchr.ch/html/menu5/wchr.htm
Världskonferensen om kvinnor och utveckling	september 1995	http://www.un.org/womenwatch/daw/beijing/platform/

(Peking) Förklaring och handlingsplattform		
Världskonferensen mot rasism, rasdiskriminering, främlingsfientlighet och intolerans (Durban) Förklaring och handlingsprogram	8 september 2001	http://www.unhchr.ch/html/racism/Durban.htm
EUROPAPARLAMENTET		
Årsbetänkanden om de mänskliga rättigheterna	1983 - 2002	http://www.europarl.ep.ec/comparl/afet/droi/annual_report_s.htm
Resolution om meddelandet från kommissionen till Europaparlamentet och rådet om Europeiska unionens roll i arbetet för att främja mänskliga rättigheter och demokratisering i tredje land (KOM(2001) 252)	25 april 2002	http://www.europarl.ep.ec/comparl/afet/droi/other_reports.htm
Resolution om kommissionens meddelande om EU:s stöd till och övervakning av val (KOM(2000) 191 - C5-0259/2000)	15.03.2001	http://www.europarl.eu.int/comparl/afet/droi/default.htm
Resolution om bekämpning av rasism och främlingsfientlighet i Europeiska unionen, om kommissionens meddelande om att bekämpa rasism, främlingsfientlighet och antisemitism i kandidatländerna (KOM(1999) 256 – C5-0094/1999), och om Världskonferensen mot rasism	16.03.2000	http://www.europarl.eu.int/comparl/afet/droi/default.htm
Resolution om kommissionens meddelande till Europaparlamentet och rådet om Europeiska unionen och den externa dimensionen mänskliga rättigheter: från Rom till Maastricht och framöver (KOM(1995) 567 – C4-0568/1995)	17 december 1998	http://www.europarl.eu.int/comparl/afet/droi/default.htm
Resolution om kommissionens rapport om	19 december 1997	http://www.europarl.eu.int/comparl/afet/droi/default.htm

genomförandet av de åtgärder som vidtagits för främjande av de mänskliga rättigheterna och demokratiseringen (för 1995) (KOM(1996) 672 - C4-0095/1997)		
Resolution om inrättandet av en enhetlig samordningsstruktur vid kommissionen med ansvar för mänskliga rättigheter och demokratisering	19 december 1997	http://www.europarl.eu.int/comparl/afet/droi/default.htm
Resolution om kommissionens meddelande om införande av demokratiska principer och mänskliga rättigheter i avtal som ingås mellan gemenskapen och tredje land (KOM(1995) 216 – C4-0197/1995)	20 september 1996	http://www.europarl.eu.int/comparl/afet/droi/default.htm
RÅDET		
EU:s riktlinjer för dialogerna om mänskliga rättigheter	13 december 2001	http://europa.eu.int/comm/external_relations/human_rights/doc/ghd12_01.htm
Riktlinjer för EU:s politik gentemot tredje länder avseende dödsstraff av den 29 juni 1998	29 juni 1998	http://europa.eu.int/comm/external_relations/human_rights/adp/guide_en.htm
Riktlinjer för EU:s politik gentemot tredje land avseende tortyr och annan grym, inhuman och förnedrande behandling eller bestraffning	9 april 2001	http://europa.eu.int/scadplus/leg/en/lvb/r10109.htm
Förordningarna (EG) nr 975/1999 and (EG nr 976/1999 om att fastställa krav för genomförande av gemenskapsåtgärder som inte avser utvecklingssamarbete och som inom ramen för gemenskapens utvecklingspolitik bidrar till det allmänna målet att utveckla och befästa demokratin och rättsstaten samt till målet att respektera de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna i tredje land	29 april 1999	EGT L 120 , 8.5.1999, ss. 1-14
Gemensam ståndpunkt om ändring av den gemensamma ståndpunkten av den 22 januari 2001	20 juni 2002	http://ue.eu.int/pesc/icc/doclist.asp?lang=en&doctype=1

om Internationella brottmålsdomstolen		
Handlingsplan för uppföljning av den gemensamma ståndpunkten av den 22 januari 2001 om Internationella brottmålsdomstolen	27 maj 2002	http://ue.eu.int/pesc/icc/doclist.asp?lang=en&doctype=1
Slutsatser om mänskliga rättigheter och demokratisering i tredje länder samt praktiska åtgärder godkända för genomförandet av rådets slutsatser av den 25 juni 2001	10 december 2002	
Slutsatser om meddelandet från kommissionen till Europaparlamentet och rådet om Europeiska unionens roll i arbetet för att främja mänskliga rättigheter och demokratisering i tredje land (KOM(2001) 252)	25 juni 2001	
Slutsatser om kommissionens meddelande om EU:s stöd till och övervakning av val (KOM(2000) 191 - C5-0259/2000)	31 maj 2001	
KOMMISSIONEN		
Planeringsdokument för det europeiska initiativet för demokrati och mänskliga rättigheter (2002-2004)	20 december 2001	http://europa.eu.int/comm/external_relations/human_rights/doc/eidhr02_04.htm
ÖVRIGA		
Vädjan från Första världskongressen mot dödsstraff i Strasbourg	juni 2001	http://www.coe.int/T/E/Communication_and_Research/Press/Theme_Files/Death_penalty/e_IndexCongres.asp